

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Gašper Kraševc

Vrednotenje slovenske politike na področju lesne industrije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Gašper Kraševc

Mentorica: red. prof. dr. Danica Fink-Hafner

Vrednotenje Slovenske politike na področju lesne industrije

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Zahvala

“God invented whiskey so the Irish wouldn’t rule the world”

Star irski pregovor (v Bishop 1982)

Slovincem pa polena.

Rad bi se zahvalil svoji družini, predvsem svoji mami Tamari, očetu Martinu in sestri Tjaši, ki so me podpirali skozi moje celotno izobraževanje.

Posebej bi se rad zahvalil svojemu stricu Gorazdu, ki mi je dal odlično idejo za izdelavo diplomskega dela o slovenski javni politiki lesne industrije.

Rad bi se zahvalil tudi svoji mentorici dr. Danici Fink Hafner, ki mi je svojimi nasveti in razkošnim znanjem olajšala izdelavo diplomskega dela.

Vse ostalim, ki so pripomogli k temu, se tudi iskreno zahvaljujem.

Vrednotenje slovenske politike na področju lesne industrije

Slovenska lesna industrija je ena najbolj zanemarjenih gospodarskih panog v Sloveniji od osamosvojitve naprej. Les je edina strateška surovina, ki jo ima Slovenija v izobilju, vendar je kljub temu slovenska lesna industrija na kolenih. Pri raziskovanju se bom osredotočil na raziskovalno vprašanje, zakaj Slovenija izvažata surovino namesto polizdelkov? V nalogi sem opravil vrednotenje slovenske javne politike na področju slovenske lesne industrije. Pri raziskovanju sem se naslanjal na intervjuje s strokovnjaki, analizo pridobljenih podatkov in s kronološkim pregledom javnopolitičnih problemov in ključnih dogodkov. Slovenska lesna industrija je bila zavirana s korupcijo, državno horizontalno politiko in z manjkom inovacij in vlaganj. Slovenija izvozi vse več hlodovine, kar je rezultat koruptivnih dejanj lastnikov gozdnih gospodarstev v Sloveniji. Druga težava slovenske lesne industrije je, da ta nima svojega sektorja na ministrstvih in da so panoge, ki bi morale biti z njo povezane, na dveh različnih ministrstvih, kot sta energetika in gozdarstvo. Ugotavljali smo zakaj les v Sloveniji ni postal slovenski »Apple«.

Ključne besede: lesna industrija, izvoz hlodovine, horizontalna politika, vrednotenje javne politike, korupcija.

Evaluation of Slovenian wood-processing industry policy

Slovenian wood-processing industry is one of the most neglected industries in Slovenia since independence. Wood is the only strategic raw material which is available in abundance in Slovenia. In my research paper I was concentrating on research question, why Slovenia exports raw material instead of products with added value. I tried to answer the question with different methodology, like interviews with experts, data analysis and with chronologic monitoring of the key policy problems and events in wood processing industry policy. Slovenian wood processing industry was heavily influenced by national horizontal policy, corruption, lack of investment and innovation. Slovenia every year exports more and more rounded wood, which is a result of corruptive doing of regional forestry holdings owners. Second problem of Slovenian wood-processing industry is that branches that should be connected with wood-processing industry are on different ministries, particularly forestry and energy department. Of all this industries, wood-processing industry is in worst position, because of national horizontal industry policy. We tried to determine why wood has not became a Slovenian "Apple".

Key words: wood-processing industry, rounded wood export, horizontal industry policy, policy evaluation, corruption.

Kazalo

1	Predstavitev teme raziskovanja	7
2	Metodološki načrt	8
2.1	Cilj naloge in načrt raziskovanja	8
2.2	Uporabljene metode in tehnike	11
3	Vrednotenje politike slovenske lesne industrije	12
3.1	Monitoring oz. kronološki pregled ključnih procesov in javnopolitičnih ukrepov v slovenski lesni industriji v obdobju 1985–2012	12
3.1.1	Osamosvojitve Slovenije	12
3.1.2	Nadpovprečna obdavčenost izvozno naravnane panoge	15
3.1.3	Horizontalna industrijska politika	15
3.1.4	Vstop v EU	16
3.1.5	Naraščajoči trend izvoza hlodovine	16
3.1.6	Poziv Gospodarske zbornice Slovenije in nastali ukrepi	19
3.2	Evalvacija učinkov javnih politik, procesov in definiranje javnopolitičnega problema 21	
3.2.1	Osamosvojitve	21
3.2.2	Obdobje 1992–2007	24
3.2.3	Naraščajoči trend izvoza hlodovine	29
3.2.4	Program razvoja podeželja v Republiki Sloveniji 2007–2013	31
3.2.5	Uredba o zelenih javnih naročilih in EKO-sklad	33
3.2.6	Akcijski načrt: Les je Lep	34
4	Ugotovitve in sklep	36
5	Literatura	38
	Priloge	41
	Priloga A: Intervju z g. mag. Mitjo Piškurjem	41
	Priloga B: Intervju z ga. Natalijo Medica	49

Priloga C: Market Statement iz Gozdarskega inštituta Slovenije.....	55
---	----

Kazalo tabel in slik

Tabela 3.1: Izvoz okroglega industrijskega lesa (v m ³)	18
Tabela 3.2: Evalvacijski učinki in definicija problema.....	23
Slika 3.1: Časovnica ključnih procesov in državnih ukrepov v slovenski lesni industriji v obdobju 1985-2012	13
Slika 3.2: Poraba okroglega industrijskega lesa v Sloveniji v obdobju 1991–2010	18
Slika 3.3: Izvoz hlodovine iz Slovenije v zadnjih 40-ih letih (v m ³)	19
Slika 3.4: Preglednica ukrepov, ki jih predvidevata Akcijski načrt: "Les je Lep" in Strategija slovenske lesnopredelovalne industrije	20
Slika 3.5: Ogljikov cikel lesa in lesnih izdelkov	32

1 Predstavitev teme raziskovanja

Slovenija je tako kot mnogo drugih držav na svetu vpeta v globalno finančno in gospodarsko recesijo. Les v Sloveniji ni problem, saj našo državo pokriva več kot 63 % gozdov. Zato me kot raziskovalca čudi, zakaj je »slovenska lesna industrija na kolenih«, kot pravi članek v Dnevniku (2011) in kaj bi kot raziskovalec z opredelitvijo javnopolitičnega problema na področju lesne industrije lahko ugotovil. V zadnjih dvajsetih letih je moč opaziti občutno padanje zaposlenih v slovenski lesni industriji in to kljub visoki pokritosti Slovenije z gozdovi. V Dnevnikovem (2011) članku trdijo, da je od prejšnjih 40 tisoč zaposlenih sedaj v lesni industriji slabih 15 tisoč. Slovenska podjetja hirajo, medtem ko podjetja v tujini, predvsem v Avstriji, cvetijo, saj jim samo Slovenija izvozi 300 tisoč kubičnih metrov lesa. Slovenija ima na žalost negativen trend izvažanja hlodovine, namesto pol izdelkov že zadnje desetletje (glej Zager 2006), kljub temu, da je Slovenska lesna industrija edina ekonomska panoga, ki premore bogato surovinsko zaledje, geografsko ustrezno razpršene in tehnološko dokaj dobro razvite obrate ter močno razvejan trg za izdelke.

Humar in drugi (2012, 4) ugotavljajo, da je slovenska lesna industrija še vedno v zatonu zaradi premajhnih investicij in slabo zastavljenih ekonomskih ciljev tako panožnih delavcev kot države. Čeprav se slovenska lesna industrija uvršča v prvo tretjino najpomembnejših dejavnosti znotraj predelovalnih dejavnosti, kot pravi Kožar (v Kocijančič in Bojnec 2010, 176), je ta v primerjavi s povprečjem EU skoraj dvakrat manj produktivna. Kožar (prav tam) za največjo težavo lesno predelovalne industrije v Sloveniji, kljub njenemu večjemu pomenu za slovensko gospodarstvo, kakor je to v drugih državah EU, označi nekonkurenčnost, nizko produktivnost dela in predvsem veliko zadolženost podjetij.

V svoji strategiji za prestrukturiranje lesno predelovalne industrije so Humar in drugi (2012, 6) zapisali, da ima Slovenija lesno zalogo gozdov v Sloveniji 331 milijonov kubičnih metrov. Ob tem pa ima Slovenija letni prirastek 8,1 milijona kubičnih metrov ter možnost letnega poseka 5,3 milijona kubičnih metrov. (prav tam)

V lesni industriji imamo tri različne sklope izdelkov, ki jih je Zager¹ navedel v svojem članku o problemu izvoza hlodovine v Sloveniji. Zager (2006, 208) s svojimi tabelami o izvozu dokazuje, da je v Sloveniji konstanto padala vrednost in količina izvoza terciarnega sklopa (V4418) in naraščala vrednost ter količina izvoza primarnega sklopa že med leti 2000 in 2005 (V4401, V4403, V4407).

Pojav povečanega izvoza hlodovine iz Slovenije je največji problem slovenske lesne industrije. Slovenska lesno predevalna podjetja vedno manj izvažajo izdelke z dodano vrednostjo. Vzrok temu pa je predvsem finančna nezmožnost pridobitve kvalitetne lesne surovine, saj slovenski gozdarji, predvsem mala in srednja podjetja, les izvažajo kot surovino zaradi boljših odkupnih cen, ki jih ponujajo v tujini. Vzrok trenutne finančne nezmožnosti pa je tudi več desetletno pomanjkanje investicij v lesno predelovalno industrijo, kar je potisnilo slovensko lesno industrijo v zaostanek za preostalimi državami, kot sta Avstrija in Švedska. (Piškur 2012)

2 Metodološki načrt

2.1 Cilj naloge in načrt raziskovanja

Cilj naloge je evalvacija slovenske javne politike na področju lesne industrije in definiranje javnopolitičnega problema. Pomen naloge je svetovalni, saj želim opredeliti javnopolitični problem in ugotoviti, ali obstajajo primerne rešitve, ki bi bile primerne za nov zagon slovenske lesne industrije ter s tem dvig slovenskega gospodarstva in nova delovna mesta v izbrani industriji. Problemu slovenske lesne industrije se bom posvetil kronološko, saj težave slovenske lesne industrije segajo še v čas prejšnje države.

¹ V lesni in pohištveni panogi je njen lesni del sestavljen iz več segmentov, vendar pa lahko po zahtevnosti (tudi po višini dosežene cene za enoto) opredelimo tri sklope:

1. primarni sklop, kamor prištevamo izdelke z nizko stopnjo obdelave (z nizko dodano vrednostjo); sem uvrščamo produktne skupine, kot so: veje, sekanci, žagovina (V4401) oziroma sklop lesne biomase, hlodovina, (V 4403); žagan les (V 4407);

2. sekundarni sklop, kamor prištevamo izdelke s srednjo stopnjo obdelave (s srednjo dodano vrednostjo); sem uvrščamo izdelke in produktne skupine: furnir (V 4408); iverne plošče (V 4410); vlaknene plošče (V 4411); vezane plošče (V 4412); zgoščen les(V 4413);

3. terciarni sklop, kamor prištevamo izdelke z visoko stopnjo obdelave (z visoko dodano vrednostjo); sem uvrščamo produktno skupino: stavbno pohištvo (V 4418).

Zager (2006, 207–14.)

V prvem delu raziskave bom opravil monitoring slovenske javne politike na področju lesne industrije. Za oporo pri tem delu raziskave si bom napravil časovnico, na kateri bodo zabeleženi ključni procesi in državni ukrepi za slovensko lesno industrijo. Prav kronološki pregled mi bo v veliko oporo pri opredeljevanju javnopolitičnega problema slovenske lesne industrije. Moja časovnica bo terminsko opredeljena vse od poznih 80-ih let pa vse do današnjega časa. Potrebno se je zavedati, da problemi v slovenski lesni industriji ne izvirajo izpred dveh let, ko se je začelo glasno razpravljati o problemih v tej panogi.

Po monitoringu teh ključnih procesov v izbranem obdobju, ki so vplivali na javno politiko in razvoj lesne industrije v Sloveniji, bom z evalvacijo učinkov teh procesov in državnih ukrepov skušal definirati javnopolitični problem na področju slovenske lesne industrije. Ker so ti procesi in državni ukrepi že bili sprejeti v preteklosti, bom opravil ex-post evalvacijo teh procesov.

Dejstvo je, da je podatkov oz. ukrepov na področju javnih politik na področju slovenske lesne industrije zelo malo oz. skoraj nič. V letošnjem letu je prišlo do spremembe na tem področju. Tako država kot drugi civilni javnopolitični igralci so prišli do spoznanja, da je potrebno nekaj ukreniti. Zato so sestavili dva dokumenta, ki naj bi odpravila šibkost lesne industrije. Prva je bila strategija prestrukturiranja slovenske lesno predelovalne industrije, medtem ko je bil drugi dokument akcijski načrt »**Les je lep**«, ki se ni posvetil le lesno predelovalni industriji, ampak tudi povezavi med gozdno in lesno industrijo. Dejstvo je, da je lesnopredelovalna industrija odvisna od gozdne industrije, saj jim ta dobavlja surovino za njihove izdelke.

Podatke bom skušal pridobiti tudi z družboslovnimi intervjuji strokovnjakov na področju lesne industrije. Najbolje bi bilo, da bi pridobil intervjuje iz vseh treh vključenih strani v lesno industrijo. Dobro bi bilo pridobiti intervju s strokovnjakom, ki raziskuje take probleme, kot je bil g. Piškur iz Gozdarskega inštituta Slovenije, ki je tudi sodeloval pri izdelavi obeh zadnjih ustvarjenih dokumentih iz področja slovenske lesne industrije. Drugi pol mora biti iz državnega sektorja. To je bila ga. Medica iz sektorja za industrijsko politiko iz Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo. Na žalost pa nisem pridobil nobenega intervjuja iz gospodarskega sektorja, saj se nihče izmed kandidatov za intervju ni odzval moji prošnji.

Po Hogwoodu in Gunnu (1984, 115) je pri definiranju javnopolitičnega problema zelo pomembno, da se javnopolitični problem spozna za problem in se ga kot takega tretira. Ker

smo trenutno v času gospodarske in finančne recesije, je ta problem pri nas v javnosti prepoznan. Zato ni nenavadno, da so pri nas na omenjeni javnopolitični problem opozorili gospodarstveniki, ki delujejo v tej gospodarski panogi in pa tudi razni strokovnjaki iz področja lesarstva. Problemu so se letos posvetili tako v gospodarstvu kot v državni upravi s strategijo in akcijskim načrtom. Hogwood in Gunn (1984, 116–7) tudi govorita, da je potrebno ugotoviti, ali ta problem lahko razreši izvršilna veja z javnopolitičnimi ukrepi, saj pišeta tudi, da se izvršilna oblast začne zanimati za problem, ko dovolj veliko število volivcev meni, da je to javnopolitični problem. Dejstvo je, da bi lahko država z določenimi javnopolitičnimi ukrepi pomagala izboljšati stanje, predvsem s povezovanjem slovenske lesne industrije v gozdno-lesno verigo, s spremembo davčne politike in pa morebitne opustitve horizontalne politike. Skozi kronologijo slovenske lesne industrije bomo skušali tudi ugotoviti, kateri ukrepi so pripomogli k trenutnem stanju slovenske lesne industrije.

Hogwood in Gunn (1984, 126) menita, da je potrebno poizkušati določiti razpoložljivost in relevantnost dosedanje javne politike oz. programa in ugotoviti, ali je potrebno vzpostaviti nov program delovanja za obvladovanje izbrane javne politike. Strokovnjaki in gospodarstveniki so si enotni, da bo potrebno v lesni industriji nekaj spremeniti. Predvsem je treba spodbuditi lesno industrijo, da začne vlagati v tehnološki napredek in začne izvažati v večji večini izdelke z dodano vrednostjo.

S pomočjo teh spoznanj sem si v svoji raziskovalni nalogi zastavil naslednje raziskovalno vprašanje in pa hipotezo:

Raziskovalno vprašanje:

- **Zakaj Slovenija izvažata les kot surovino, namesto kot polizdelke oz. kot izdelke z dodano vrednostjo?**

Hipoteza:

- **Slovenija izvažata les kot surovino zaradi koruptivnih dejanj v gozdarski panogi in zaradi negativnega vpliva državne horizontalne politike pri pridobivanju sredstev za raziskave in razvoj panoge.**

2.2 Uporabljene metode in tehnike

- Ex-Post evalvacija ali naknadno vrednotenje – skušal bom ugotoviti, kakšno je dejansko stanje javne politike v lesni industriji in iz pridobljenih rezultatov skušal definirati javnopolitični problem na področju slovenske lesne industrije – »se osredotoča na vrednotenje posledic, rezultatov, učinkov in sprememb, ki se pokažejo ob zaključku izvajanja preučevane javnopolitične dejavnosti. Ta model vrednotenja torej podaja dokončno informacijo o uspehu ali neuspehu zaključenega posega oblasti.« (Kustec Lipicer 2009, 85)
- Monitoring – če želimo opraviti ustrezno evalvacijo, moramo tudi spremljati proces implementacije in, ali so bili vsi postopki implementacije izpeljani korektno, da bi lahko javna politika dosegla svoj namen. Monitoring je po Grdešiču (2006, 133) način, po katerem prihajamo do informacij o odvijanju javne politike, njenih učinkih, pričakovanih in nepričakovanih posledicah. Z analizo podatkov, ki so bili zbrani v obdobju med letom 1985 do sedanjega časa, bom skušal pridobiti podatke o javnopolitičnih ukrepih v preteklosti na področju lesne industrije ter z njimi skušal opraviti evalvacijo, s katero bom poiskoval definirati javnopolitični problem na področju slovenske lesne industrije.
- Družboslovni intervju – z intervjuji s strokovnjaki na tem področju bom skušal pridobiti še manjkajoče podatke in okvir za dokončno evalvacijo in definiranje javnopolitičnega problema.
- Pregled virov – poizkusil bom pridobiti podatke o izvozu in uvozu lesnih surovin in pol izdelkov v Sloveniji in in analizirati zakonodajne akte v zvezi z izbrano javno politiko.

3 Vrednotenje politike slovenske lesne industrije

3.1 Monitoring oz. kronološki pregled ključnih procesov in javnopolitičnih ukrepov v slovenski lesni industriji v obdobju 1985–2012

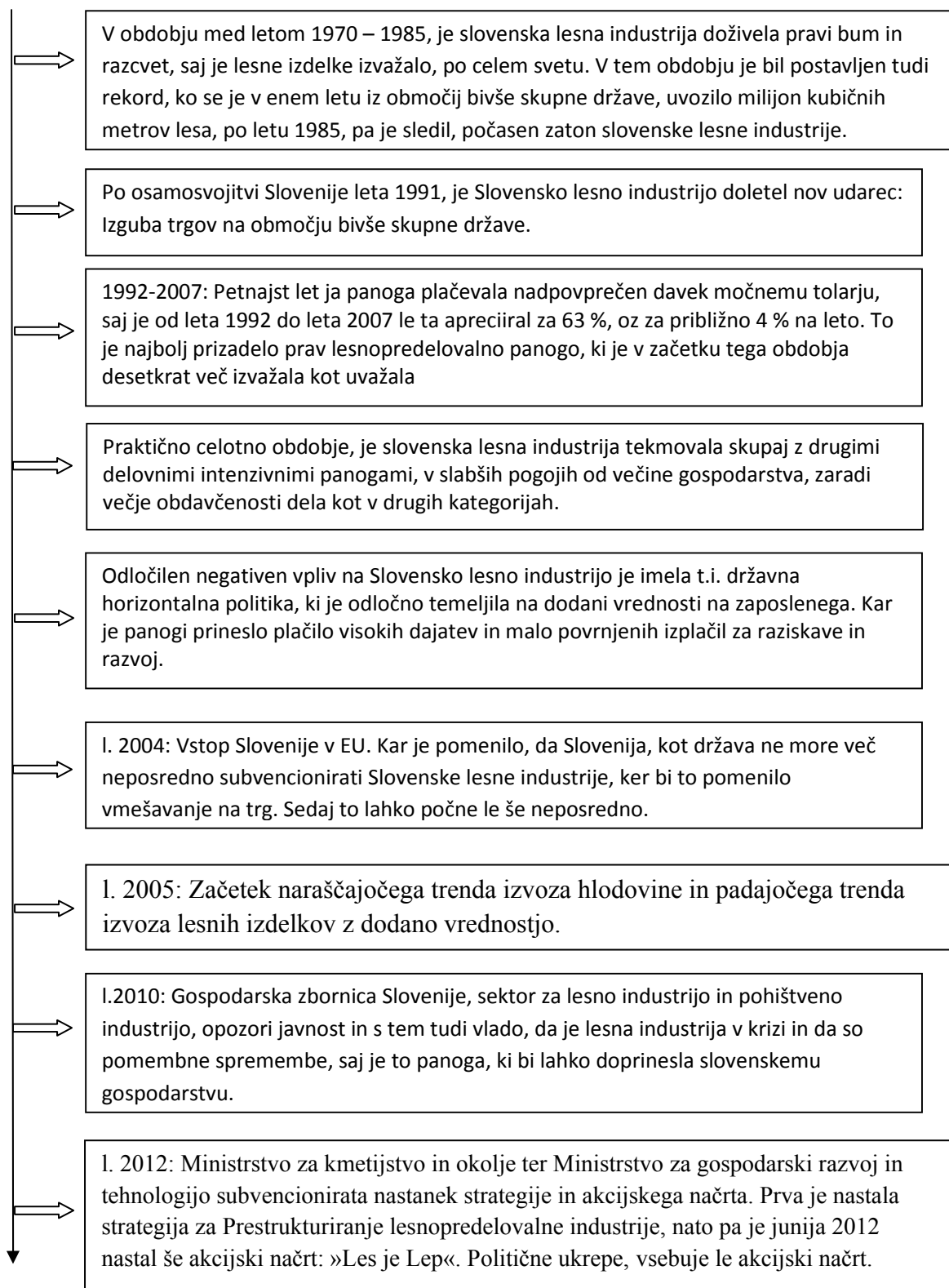
Če torej pogledamo na časovnico (glej Sliko 3.1), vidimo, da so se težave slovenske lesne industrije pričele že v času bivše skupne države. g. Piškur (2012) mi je v intervjuju povedal, da je slovenska lesna industrija v začetku sedemdesetih let doživela pravi ekonomski »bum«. Slovenija naj bi lesne izdelke od hlodovine pa do končnih izdelkov izvažala tako rekoč po celem svetu in celo postavila rekord v uvozu surovine iz področja bivše skupne države z milijonom kubičnih metrov uvoženega lesa (prav tam). Toda dejal je tudi, da je slovenska lesna industrija zašla v težave že po letu 1985 in počasi začela stagnirati. Podal je tudi svoje začudenje, če je takrat lesna industrija služila toliko denarja, zakaj ni nekaj od tega zasluženega denarja namenila tehnološkemu razvoju in raziskavam. Na žalost se denar takrat ni investiralo v nadaljnji razvoj lesne industrije, ampak je izpuhtel neznan kam. Tako se je posledično slovenska lesna industrija po osamosvojitvi že znašla v težavah.

3.1.1 Osamosvojitve Slovenije

»Za slabo stanje lesne panoge se velik del krivde pripisuje preteklemu družbeno-ekonomskemu sistemu, v katerem se je panoga razvijala. Ta namreč ni spodbujal podjetja k inovativnosti in iskanju optimalno učinkovitih poti pri ustvarjanju dodane vrednosti in posledice takšnega razmišljanja so vidne še danes.« (Tekavec 2006, 4)

Osamosvojitve Slovenije je doprinesla k še enemu udarcu za slovensko lesno industrijo. Kajti Slovenija je z osamosvojitvijo od bivše skupne države izgubila tudi precejšen delež trga, na katerem je najbolj delovala, izgubila pa je tudi dobršen del surovine, ki so jo uvažali (Humar in drugi 2012, 5). Med raziskovanjem sem prišel do podatka, da naj bi lesna industrija veljala za neperspektivno panogo ob osamosvojitvi, ko so delali ekonomski načrt za prihodnost. To mi je potrdil tudi g. Piškur (2012) v intervjuju, vendar je dejal, da v to ni popolnoma prepričan. Dejstvo pa je, da se je Slovenija obrnila predvsem k storitvam, ki so

Slika 3.1: Časovnica ključnih procesov in državnih ukrepov v slovenski lesni industriji v obdobju 1985-2012

Vir: Humar in drugi (2012, 5); Piškur (2012); Medica (2012).

navadno bolj donosne, vendar še vedno čudi podatek, da če je nekoč taka industrija cvetela, zakaj se je ni poizkušalo ohraniti.

Problem lesne panoge po osamosvojitvi je postala tudi velika razdrobljenost panoge. Število obratov v Sloveniji se je v 10-ih letih po osamosvojitvi podvojilo, medtem ko se je veličina obratov razpolovila. (Merzelj 1999, 258)

Z osamosvojitvijo pa so se pogoji na nabavnem tržišču hlodovine popolnoma spremenili. S procesom denacionalizacije se je povečal delež privatnih gozdov na račun državnih gozdov. Poleg tega pa se je prodaja lesa popolnoma liberalizirala, tako da lahko vsak lastnik svobodno prodaja svoj les. Proces spremenjenih pogojev prodaje je privedel do razdrobitve surovinske baze, ki je onemogočila normalno oskrbo večjih obratov, razen na tistih področjih, kjer so večje površine državnih gozdov. (Merzelj 1999, 259)

S procesom denacionalizacije se je veliko gozdov ponovno vrnilo v lastništvo privatnim lastnikom. To je tudi velik problem slovenske lesarske industrije, kajti sama je odvisna od gozdarstva oz. surovine, s katerim pa v javnopolitičnem prostoru v Sloveniji ni povezano, saj sta obe panogi na različnih ministrstvih.

Lastništvo gozdov je problem slovenske lesne industrije, saj zaradi privatne uporabe gozdov ostane lesnopredelovalnim podjetjem malo surovine za predelavo iz privatnih gozdov. Zaradi tega se velika lesnopredelovalna podjetja ne morejo več zanašati na omenjeno surovino. (Merzelj 1999, 260)

S tem se tudi ne morejo uresničiti gozdno-gospodarski načrti, saj se v gozdovih, ki so v državnem lastništvu, pridobiva les po zastavljenem planu, vendar pa se v privatnih gozdovih to ne more realizirati, saj ne more nihče prisiliti lastnika, da več seka v svojem gozdu. Kot sta poudarila oba moja sogovornika v intervjujih (Piškur 2012; Medica 2012), so problem lastniki malih gozdov, saj ne morejo veliko posekati v gozdu s površino npr. 2 hektarjev.

Dr. Franc Pohleven je v Pogledih Slovenije (TV Slovenija 2012) lepo dejal, da je Slovenija zanemarila slovensko lesno industrijo in jo zaničevala, saj je les usmerjala predvsem v kurjavo, namesto v predelavo. Obratno pa se je dogajalo v Avstriji, kjer so spodbujali predelavo in sedaj s tem žanjejo uspehe.

3.1.2 Nadpovprečna obdavčenost izvozno naravnane panoge

Kot smo lahko ugotovili že v prvem ključnem procesu v slovenski lesni industriji, je to panoga, ki je pretežno izvozno naravnana. Tej izvozni naravnosti industrije je najbolj škodila krepitev bivše slovenske valute Tolarja. V obdobju od osamosvojitve pa do leta 2007, ko je Slovenija za svojo valuto sprejela Evro, je bil dvig vrednosti Tolarja za kar 63 %, kar je pripeljalo do nadpovprečnega plačevanja dajatev industrije. Slovenska lesna industrija je v začetku tega obdobja desetkrat več izvažala kot uvažala. (Humar in drugi 2012, 5) Dejstvo je, da bi lahko to Slovenija preprečila s spremembo davčne politike, vendar to ni več potrebno, ker je sedaj slovenska lesna industrija na skupnem evropskem trgu. Če pa bi takrat Slovenija malo omilila dajatve za izvozna podjetja, bi pri tem lesnopredelovalna podjetja prihranila nekaj več denarja, ki bi ga lahko vložila v tehnološki razvoj in raziskave, za katere sta oba moja sogovornika potrdila, da jih je bilo v preteklosti premalo, tudi zaradi pomanjkanja sredstev v lesnopredelovalnih podjetjih. (Piškur 2012; Medica 2012)

3.1.3 Horizontalna industrijska politika

Najbolj pa je slovensko lesno industrijo prizadela t.i. »horizontalna politika«. Humar in drugi (2012, 5) so v izhodiščih za prestrukturiranje zapisali, da je taka politika prizadela slovensko lesno industrijo, ker je preveč odločno temeljila na dodatni vrednosti na zaposlenega, kajti slovenska lesna industrija je z 20 tisoč evri dodane vrednosti na zaposlenega precej pod povprečjem 35-ih tisoč evrov ostalih predelovalnih industrij. Zaradi tega je panoga veliko vplačala v proračun, v zameno pa dobila za raziskave in razvoj le 1 ali 2 % vplačil. To mi je v svojem intervjuju potrdila tudi ga. Medica (2012), ko je dejala, da ob razpisih za raziskave in razvoj zaradi horizontalne politike države in Evropske unije podjetja niso mogla konkurirati zaradi nizke dodane vrednosti na zaposlenega v lesnopredelovalni industriji. V intervjuju je ga. Medica dejala tudi, da država postopoma odstopa od horizontalne politike v industriji ter se vedno bolj poizkuša posvečati posameznim sektorjem, kar so tudi dokazali z akcijskim načrtom, ki so ga sestavili letos junija in z osnutkom za javno razpravo Slovenska industrijska politika. (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2012, 5)

3.1.4 Vstop v EU

»Vstop Slovenije v EU je odpravil določene težave pri trgovanju z državami znotraj EU, hkrati pa se morajo slovenska podjetja še bolj neposredno soočiti z evropsko konkurenco tako na domačem kot na tujem tržišču.« (Sektor proizvodnja pohištva 2008, 2)

Vstop Slovenije v Evropsko unijo leta 2004 je tudi ena izmed prelomnic za slovensko lesno industrijo. Dejstvo je, da bi Slovenija oz. vladni odločevalci pred vstopom v unijo, lahko neposredno vplivali na razvoj lesne industrije z neposrednimi subvencijami, vendar pa sedaj, tako sta mi pritrdila tudi sogovornika v intervjujih (Piškur 2012; Medica 2012), država lahko vpliva na politiko slovenske lesne industrije samo še posredno, z javnimi razpisi za raziskave in razvoj.

Sporazum Evropske Unije o politiki konkurence prepoveduje vsakršno državno pomoč, ki izkrivlja ali ogroža konkurenco na skupnem evropskem trgu. Državna pomoč lahko pripelje do izkrivljanja konkurence na trgu s favoriziranjem določenega podjetja oz. panoge. Nadzor državnih pomoči tako zagotavlja enake konkurenčne pogoje za vsa podjetja, ki delujejo na notranjem trgu EU. (Evropska Komisija 2005)

Tako je Slovenija »zamudila vlak«, kjer bi lahko bolj neposredno zagotovila boljšo prihodnost slovenski lesni industriji. Slovenska lesna industrija je z vstopom v EU sicer pridobila večji trg, vendar s trgom tudi večjo konkurenco, ki je z dolgoletno tradicijo in načrtno politiko v veliki tehnološki prednosti pred slovensko lesno industrijo. Vendar pa lahko države, ki so v prednosti pred Slovenijo, npr. Avstrija, Švedska in Finska, marsikaj naučijo slovenske predstavnike v lesni industriji. Za Slovenijo bi lahko bilo zanimivo predvsem podjetje Metsa Group, ki mi ga je predstavila ga. Medica (2012). Metsa Group je podjetje, ki je v lasti 125 tisočih lastnikov malih gozdov in premore proizvodnjo od sadike do končnega izdelka, kot je papir, lesni polizdelki, plošče itd. (prav tam)

3.1.5 Naraščajoči trend izvoza hlodovine

Sočasno je z vstopom v EU začel negativen trend izvažanja lesa in lesnih izdelkov v Sloveniji. V Sloveniji se je začel naraščajoči trend izvažanja hlodovine in negativni trend izvažanja izdelkov z dodano vrednostjo. g. Piškur (2012) je mnenja, da je to problem nekonkurenčnosti in tehnološkega zaostanka slovenske lesne industrije v primerjavi z npr. avstrijsko.

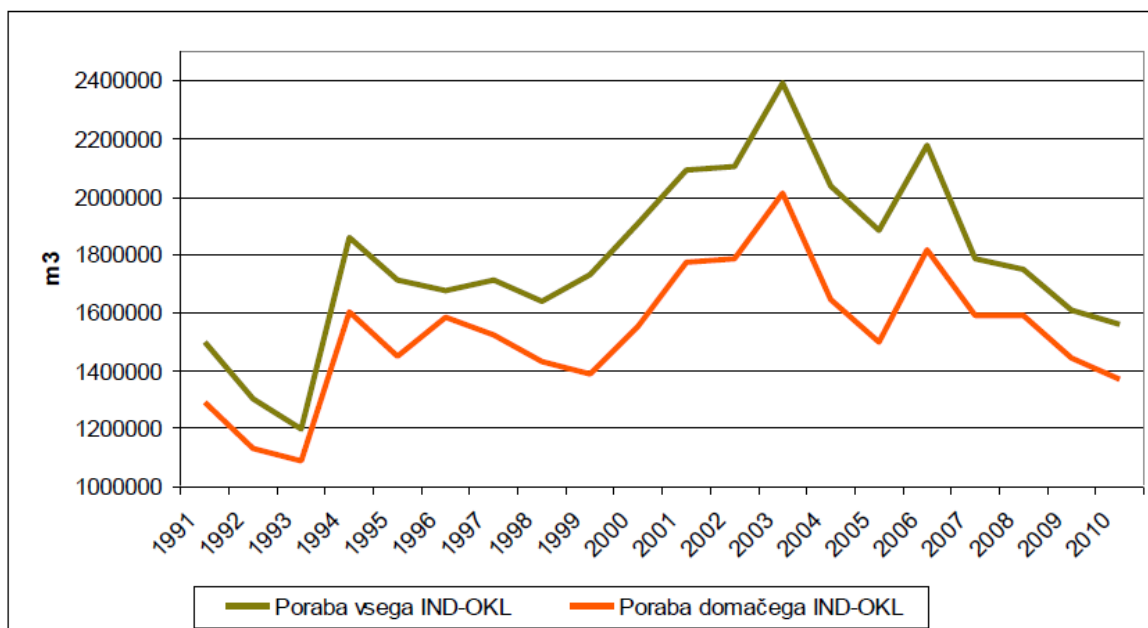
Zager (2006, 209) trdi, da je eden pglavitnih motivov za spremembo izvozne strukture sprememba cene določenih produktov. Če je dohodek na produkt večji v tujini oz. kje drugje, potem bodo produkt seveda plasirali tja. Tako je Zager (206, 210) ugotovil, da je z dvigom cen prišlo do znižanja ponudbe na domačem trgu, saj so se z dvigom cen zvišali stroški vhodnih komponent proizvodov, kar posledično pomeni manj produktov z dodano vrednostjo.

V neformalnem pogovoru z gozdarjem g. Blažičem sem ugotovil, da gozdarji enostavno nočejo prodati surovine slovenski lesarski industriji, ker ne morejo plačevati tako visokih cen surovine, kot avstrijski lesarji. G. Piškur (2012) je dejal, da je problem v tem, da če hoče biti izdelek slovenske lesne industrije konkurenčen na trgu, mora biti vstopna cena surovine nižja kot pri avstrijski lesarjih. Zaradi slovenske tehnološke zaostalosti v lesni industriji se naraščajoči trend izvažanja hlodovine ne spreminja že od leta 2005 (Zager 2006, 208) in se v kratkem verjetno še ne bo spremenil. (Gozdarski inštitut Slovenije 2012)

Na sliki 3.2 je prikazana poraba industrijskega okroglega lesa v slovenskih podjetjih v obdobju 1991–2010. V zadnjem obdobju (2007–2010) je padanje porabe industrijskega okroglega lesa izrazito. Na drugi strani pa se obseg zunanje trgovine z okroglim lesom povečuje predvsem na strani izvoza, kar nakazuje zmanjševanje porabe okroglega lesa v Sloveniji. Trend zmanjševanja porabe je še posebej izrazit pri okroglem industrijskem lesu, ki od leta 2007 strmo pada. (Humar in drugi 2012, 7)

Problem izvoza hlodovine je tudi v koncesijah za upravljanje z državnimi gozdovi, kakor smo lahko videli v oddaji Pogledi Slovenije. (TV Slovenija 2012) Prej državna gozdarska gospodarstva so se privatizirala s strani ljudi, ki so delovali v Skladu za kmetijska zemljišča RS ali celo na Ministrstvu za kmetijstvo. Vsi ti dejavniki so spodbujali koruptivno delovanje sklada, saj so lastniki gozdnih gospodarstev, kot g. Sterle, s svojo prisotnostjo v Skladu za kmetijska zemljišča RS lahko izsiljevali nizke koncesnine za državno hlodovino in jo nato namesto na dražbah prodajali za višjo ceno na tuje trge (primer l. 2011, koncesnina 9 EUR na m³, prodajna cena 58 EUR na m³). Gozdna gospodarstva so s svojim delovanjem škodila tudi prej dobro stoječim lesnopredelovalnim podjetjem, ko so pridobivali surovino po nižjih cenah, kot je dejal g. Burja v Pogledih Slovenije (TV Slovenija 2012) in s tem nižali konkurenčnost podjetjem, ki so les pridobivala na trgu. Zaradi takih dejanj ta podjetja morajo odpuščati delavce.

Slika 3.2: Poraba okroglega industrijskega lesa v Sloveniji v obdobju 1991–2010

Vir: Humar in drugi (2012, 8).

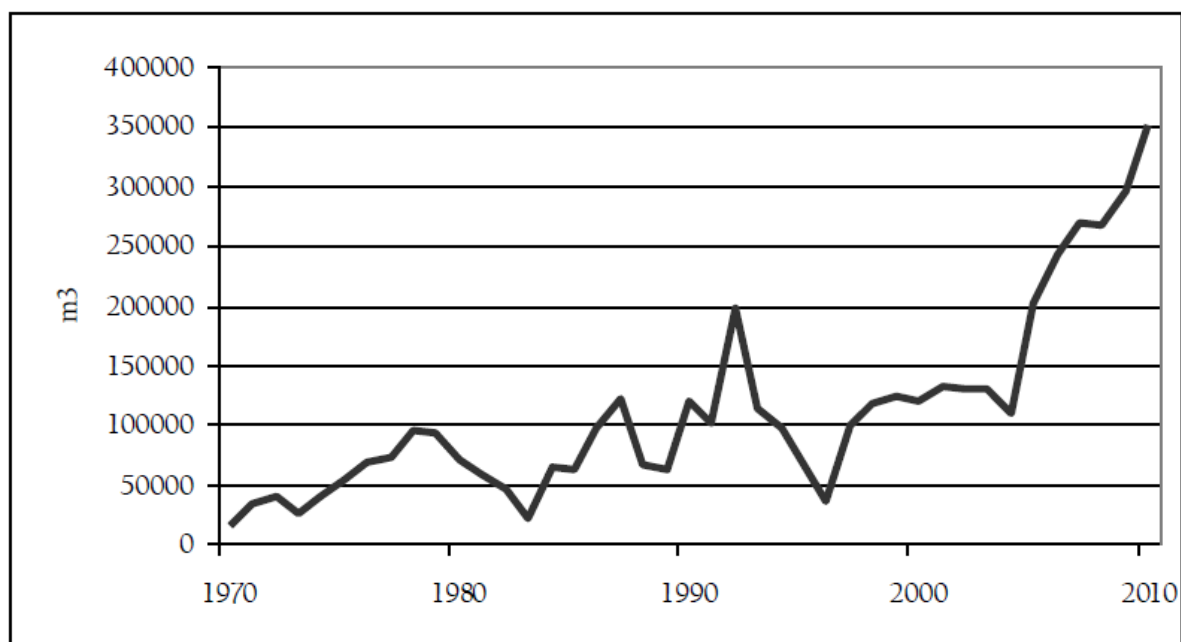
Humar in drugi (2012, 8) so tudi ugotovili, da se je izvoz hlodovine, predvsem iglavcev, v letu 2010 povečal za 10 %, v primerjavi z letom 2009. Predvidevajo tudi, da bo izvoz v letu 2011 presegel milijon kubičnih metrov, prav na račun izvoza hlodovine iglavcev. Takšen trend porabe industrijskega okroglega lesa in pa izvoz industrijskega okroglega (glej Sliko 3.2. in Tabela 3.1) lesa ni ugoden za slovensko gospodarstvo, zato so mnogi strokovnjaki prepričani, da je ukrepanje nujno. (Humar in drugi 2012, 9)

Tabela 3.1: Izvoz okroglega industrijskega lesa (v m³)

Izvoz okroglega lesa	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Okrogli ind. les	511495	558222	720106	724366	766945	844016	1.142.414

Vir: Statistični urad Republike Slovenije; Zager (2006, 209).

Slika 3.3: Izvoz hlodovine iz Slovenije v zadnjih 40-ih letih (v m³)

Vir: Humar in drugi (2012, 8).

3.1.6 Poziv Gospodarske zbornice Slovenije in nastali ukrepi

Prav zaradi takšnega trenda je oddelek za lesarstvo in pohištvo v Gospodarski zbornici Slovenije zagnal »vik in krik« in javnost ter vladne odločevalce opozoril na kritično stanje v slovenski lesni industriji, kot je dejala ga. Medica (2012). Tako je nastalo vedno več zainteresiranih za to temo v Državnem zboru in Vladi. Nastal je »Akcijski načrt: Les je lep«² in pa strategija: »Izhodišča za prestrukturiranje lesnopredelovalne industrije«³. Medtem ko strategija ponuja možnosti podjetjem in opozarja državo, kje je še prostor za izboljšanje, je akcijski načrt pravi politični dokument, z nekaterimi ukrepi za izboljšanje stanja v gozdarstvu, lesni industriji in tudi energetiki. Kot mi je dejala ga. Medica (prav tam), je cilj države vzpostaviti verigo med gozdarstvom, lesno industrijo in energetiko. Iz tega je nastalo kar nekaj javnopolitičnih ukrepov za vzpodbuditev te verige, kot so **Uredba o zelenem javnem naročanju**, **EKO sklad**, ki dodeljuje kredite za gradnjo lesenih hiš in podobne projekte, **Program sofinanciranja izgradnje sistemov daljinskega ogrevanja na lesno biomaso**, **Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007–2013** in že omenjeni **Akcijski načrt**. (glej Gozdarski inštitut Slovenije 2012)

² Ministrstvo za gospodarski razvoj (2012), Akcijski načrt je nastal junija 2012, kot prvi javnopolitični dokument, ki je obravnaval lesno industrijo.

³ Humar in drugi (2012), Prvi dokument, ki je želel prebuditi v javnosti zanimanje za lesno industrijo in prebuditev slovenske lesne industrije.

Slika 3.4: Preglednica ukrepov, ki jih predvidevata Akcijski načrt: "Les je Lep" in Strategija slovenske lesnopredelovalne industrije

Št. Ukrepa	Akcijski načrt: Les je Lep	Št. Ukrepa	Strategija SLO. Lesnopredelovalne industrije
	SPLOŠNI UKREPI	1.	Izboljšanje splošnega gospodarskega okolja
S.1.	Oblikovanje strateškega sveta Gozd-les ter krepitev povezovanja med deležniki v gozdno-lesni verigi	2.	Novi tržni pristopi, nove prodajne poti (blagovne znamke, certificiranje)
S.2.	Promocija lesa	3.	Optimizacija in kapitalsko povezovanje proizvodnih verig
S.3.	Povezovanje raziskovalno razvojnih institucij pri razvoju in uvajanju sodobnih tehnologij vzdolž celotne verige	4.	Uvajanje novih tehnologij, novih izdelkov in storitev, ter paradigme v trženju z upoštevanjem trajnostnega razvoja in uporabo vrhunškega dizajna
S.4.	Ustanovitev projektne pisarne za promocijo lesa in gozda	5.	Aktivna politika države na vseh ravneh rabe lesa
S.5.	Pregled predpisov, ki se vežejo na celotno verigo gozd-les in popis zmogljivosti na posamezni ravni verige	6.	Spodbujanje rabe lesa na vseh ravneh družbe
S.6.	Vzpostavitev modela upravljanja z državnimi gozdovi, ki bo zagotavljal čim več predelave lesa v Sloveniji	7.	Okrepiti povezave med podjetji in inštitucijami znanja
	GOSPODARJENJE Z GOZDOVI		
2.1.1.	Spodbujanje večjega poseka in uvedba organizacije proizvajalcev za izvajanje del v gozdovih		
2.1.2.	Povečati odprtost gozdov in izboljšanje opremljenosti lastnikov gozdov za delo v gozdu		
	LESNOPREDELOVALNA INDUSTRIJA		
2.2.1.	Izvedba domačih in tujih investicij v lesnopredelovalne obrate		
2.2.2.	Ohranitev namenske rabe prostora ter izkoriščanje obstoječih prostorskih potencialov		
2.2.3.	Spodbujanje povezovanja med podjetji ter podjetji in institucijami znanja		
2.2.4.	Povečanje vlaganj v tehnološko opremo ter raziskave, razvoj in inovacije v lesno predelovalnih podjetjih		
2.2.5.	Uskladitev izobraževalnih programov s potrebami lesnopredelovalne industrije		
2.2.6.	Spodbujanje prodora podjetij na tuje trge		
2.2.7.	Spodbujanje uporabe lesa pri gradnji objektov		
	Optimizacija sistema zbiranja, sortiranja in predelave (recikliranje) vseh oblik ostankov lesa iz pridelave in predelave ter odsluženega lesa		
	ENERGETSKA IZRABA LESNE BIOMASE		
2.3.1.	Povečanje učinkovitosti energetske izrabe lesnih goriv		
2.3.2.	Podpora daljinskim sistemom ogrevanja in individualnim sistemom ogrevanja na lesno biomaso		

Vir: Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (2012a, 24-27); Humar in drugi (2012, 23-35).

To lahko zasledimo tudi na sliki 3.4, ki ponazarja preglednico, ki primerja ukrepe, ki so bili predlagani oz. sprejeti za oživitev lesnopredelovalne verige v primeru Strategije Slovenske lesne industrije. Medtem pa je v Akcijskem načrtu več ukrepov, saj je cilj Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo povezovanje celotne vrednostne verige Gozd-Les, kar lahko opazimo v splošnem ukrepu S.1. v preglednici na sliki 3.4. Kot lahko opazimo v vijoličasto obarvanem delu slike 3.4, so stališča enega in drugega dokumenta zelo podobna, le da pri Akcijskem načrtu poudarjajo tudi velik pomen tujih investicij, kar je v intervjuju poudarila tudi g. Medica (2012) iz zgoraj omenjenega ministrstva. Ukrepi v akcijskem načrtu imajo tudi podukrepe. (glej Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2012a, 24–27)

Uredba o zelenem javnem naročanju je sicer uredba, ki je bila zasnovana na Ministrstvu za finance, vendar pa se nanaša na tri evropske direktive: 2006/32/ES, 2009/33/ES, 2010/30/EU. (Uradni List 2012)

EKO Sklad je program kreditiranja pravnih oseb in podjetij, ki želijo izvajati okoljske naložbe. Na začetku je program sofinancirala tudi Evropska Unija, saj so na začetku delili nepovratna sredstva, medtem ko sedaj s skladom upravlja Republika Slovenija, kjer lahko kredite izdaja le, če so v skladu z direktivo o politiki konkurence. (Eko Sklad 2008)

Medtem pa sta preostala dva programa le podaljška programov Evropske komisije in se v celoti financirata iz sredstev Evropske Unije.

3.2 Evalvacija učinkov javnih politik, procesov in definiranje javnopolitičnega problema

V tem poglavju se bomo osredotočili na vrednotenje procesov, dogodkov in javnopolitičnih ukrepov, ki so v preteklosti zaznamovali slovensko lesno industrijo, in pa ukrepov, ki so šele uzrli luč sveta ter kako bodo doprinesli k izboljšanju stanja v slovenski lesni industriji. Začetek zatona slovenske lesne industrije se je pričel že v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, po »lesarskem bumu«, kot ga je imenoval g. Piškur. (2012) V evalvaciji učinkov javnih politik in procesov razvijanja slovenske lesne industrije bom pričel z osamosvojitvijo Slovenije od bivše SFR Jugoslavije.

3.2.1 Osamosvojitvev

G. Piškur (2012) mi je v intervjuju dejal, da je bila slovenska lesna industrija ob osamosvojitvi Slovenije pravzaprav že v težavah. Slovenija je v sedemdesetih in osemdesetih letih prejšnjega stoletja doživljala »lesarski bum«. Izvažalo se je ogromno lesa po vsem svetu in kot mi je še dejal g. Piškur, je veliko tudi uvažala iz drugih republik SFR Jugoslavije. Dosegla naj bi tudi rekord pri uvažanju hlodovine, in sicer milijon kubičnih metrov lesa. Logično vprašanje, ki sledi, je: »zakaj je slovenska lesna industrija začela pešati?«

Prvi logičen odgovor na to vprašanje je seveda izguba trgov v bivši skupni državi. Slovenska lesna industrija je bila tako rekoč zelo odvisna od trga v bivši skupni državi. Izgubila je veliko število kupcev iz bivše skupne države in pa tudi velik vir surovine, ki ga je predstavljala

celotna prejšnja država. Drugi del problema se je skrival v podjetjih samih. Tudi g. Piškur (2012) se je spraševal, če je bil pred osamosvojitvijo velik »lesarski bum«, zakaj se pri vsem denarju, ki se ga je zaslužilo z izvozom lesa in lesnih izdelkov, ni denarja vložilo v raziskave.

Ob osamosvojitvi se je tudi takratna vladajoča garnitura odločila, da se bo raje posvetila storitvam, kot pa delovno intenzivnim industrijam. g. Piškur (2012) meni, da so se tako odločili, ker je s storitvami lažje zaslužiti več denarja in pa tudi, ker je delo v industriji težko, saj je industrija zmeraj med dvema nakovaloma, trgovcem in dobaviteljem. Obstaja tudi možnost, da se je poleg tekstilne industrije za neperspektivno označilo tudi lesno industrijo, vendar sam nisem zasledil podatka, ki bi to potrjeval, zato ne moremo stoo odstotno trditi tega, kar mi je potrdil tudi g. Piškur (2012), kar je v Pogledih Slovenije (TV Slovenija 2012) potrdil tudi g. Pohleven. Slovensko lesno industrijo pa je prizadel še eden izmed produktov izhoda iz socialističnega sistema – denacionalizacija gozdov. Kot vemo je sedajle slabih 80 % gozdov v privatni lasti in le dobrih 20 % v državni lasti. (Zavod za gozdove 2005)

Zaradi nacionalizacije ozemelj v prejšnjem družbeno ekonomskem sistemu je bil odstotek posesti gozdov v lasti države v preteklosti veliko večji in zato je bilo izpolnjevanje gozdno-gospodarskih načrtov dosti lažje. Izpolnitev gozdno-gospodarskih načrtov preprečuje prav razdrobljenost lastništva gozdov, kar sta potrdila oba moja sogovornika, tako g. Piškur (2012) kot ga. Medica (2012). Prav ga. Medica (prav tam), mi je dejala, da je težko pripraviti zasebnega lastnika, ki ima gozd velik 2 hektarja, da bi več sekal, saj zelo težko proda tako majhno količino lesa in tudi nima sredstev oz. se mu ne splača iskati kupca za takšno manjšo količino lesa. Zato se v manjših gozdovih seka les večinoma za lastne potrebe, kot so recimo drva za kurjavo.

Zaradi vseh teh procesov ob osamosvojitvi je začela pešati slovenska lesna industrija. Ugotovimo lahko, da je slovensko lesno industrijo ob osamosvojitvi, poleg izgube trgov in dotoka surovin iz teh trgov, najbolj prizadelo prav premajhno vlaganje v inovacije in razvoj, povrh vsega pa jih v to ni spodbudila niti država s kakšnimi subvencijami. Zanimivo je, da se ni vlagalo več denarja v slovensko lesno industrijo, če je bila še pred dobrimi 5 leti pred osamosvojitvijo tako uspešna in je imela toliko denarja. Vendar je potrebno vzeti tudi v obzir, da so velike vsote denarja iz Slovenije odtekale v Beograd, za t.i. razvoj ostalih jugoslovanskih republik. (Piškur 2012)

Tabela 3.2: Evalvacijski učinki in definicija problema

Prelomni dogodki in JP ukrepi po obdobjih	Neposredni učinek dogodka ali JP ukrepa	Definicija problema	Evalvacija politik?	Predlogi za reševanje problema?
Osamosvojitve Slovenije	Izguba trgov in dotoka surovin iz bivše skupne države	Izguba trga; manj prihodkov; etiketa neperspektivne panoge. Denacionalizacija	Premalo investicij v raziskave za napredek in razvoj.	
1992–2007 • Privatizacija in korupcija	Odkupovanje gozdnih gospodarstev s strani direktorjev GG, ki so bili na odločilnih položajih;	Izkrivljanje konkurence; izsiljevanje nizkih koncesnin; prodaja surovine na tujem trgu za velik dobiček	Slabo delo protikorupcijske komisije; klientelizem	Sestaviti sklad za kmetijska zemljišča neodvisen od lastnikov GG; zahtevati višje koncesnine
• Nadpovprečna obdavčenost	Izvozno naravnana panoga; nadpovprečni davki; naraščajoča vrednost Tolarja;	Zaradi povečane vrednosti tolarja manj sredstev za raziskave	JP proces odpravljen z vstopom v EU	
• Horizontalna industrijska politika	Podpovprečna dod. vrednost/zaposlenega; manj sredstev za R&D s strani države;	Lesnopredelovalna podjetja brez možnosti na razpisih za raziskave in razvoj;	Nekonkurenčnost panoge zaradi horizontalne politike	Opuščanje horizontalne politike oz. več razpisov namenjenih lesni industriji
• Vstop v EU	Povečan trg, manj neposrednih subvencij	Ni več možnosti neposrednega subvencioniranja panoge, le posredno	Dviganje cen surovin; nekonkurenčnost tehnološko zaostale panoge	Povezovanje z drug. panogami; boljši marketing, inovacije izdelkov
2005– Naraščajoči trend izvoza hlobovine	Vse manj zaslužka od lesa in lesnih izdelkov	Nekonkurenčnost v primerjavi z ostalimi državami zaradi zaostalosti v razvoju	Negativen ekonomski pojav; deficit v javnem proračunu; stagniranje slovenske lesne industrije;	Tuje in domače investicije; raziskave in razvoj;
2007–2013 Program za razvoj podeželja v RS	Usposabljanje gozd. delavcev; povečanje vrednosti gozd. izdelkov in trženje lesa;	Izginjanje velikih lesnopredelovalnih podjetij in spodbujanje malih in mikro podjetij	Razvijanje podeželja s predelavo lesa in dviganje vrednosti lesnih izdelkov. Možnost pridobivanja EU sredstev	Spodbujanje ustanavljanja delniških družb lastnikov malih gozdov;

2011 -Uredba o zelenih javnih naročilih, EKO-sklad; -Program sofinanciranja za lesno biomaso;	Spodbujanje gradnje z lesom javnih in privatnih gradenj; energetika, ogrevanje;	Preveč konvencionalne gradnje. Spodbujanje podjetij, ki gradijo les. montažne hiše; ogrevanje na les. biomaso, ekološka ozaveščenost;	Z določenim odstotkom lesa v izgradnji objektov spodbuditi lesno industrijo; spodbuditi ogrevanje na naravna goriva	
2012 Akcijski načrt: Les je lep	Povezovanje ekonomske verige gozd-les-energetika	Razdrobljenost soodvisnih panog na različnih ministrstvih		Povezovanje gozdne-lesne-energetske verige pod eno ministrstvo oz. agencijo

Vir: Humar in Drugi (2012, 23-35); Piškur (2012); Medica (2012); Gozdarski inštitut Slovenije (2012).

Po osamosvojitvi se je začel tudi proces privatizacije. Na žalost tudi ta proces ni zgrešil lesne industrije v svoji najslabši luči. Tudi v lesni idustriji so se dogajali sporni privatni prevzemi, vendar z veliko manjšim pompom, kot pri drugih tajkunskih prevzemih v Sloveniji. Ljudje, ki so bili postavljeni za direktorje regijskih gozdnih gospodarstev, so s svojimi podjetji ali pa z izkoriščanjem notranjih informacij odkupili gozdna gospodarstva ter bili v istem trenutku tudi v državnih organih, ki so določali smernice lesne industrije in pa v Skladu za kmetijska zemljišča, kot smo lahko zasledili v oddaji Pogledi Slovenije. (TV Slovenija 2012)

3.2.2 Obdobje 1992–2007

Po osamosvojitvi se je začelo eno najtežjih obdobji za slovensko lesno industrijo. V obdobju od leta 1992 do leta 2007 sta slovensko lesno industrijo najbolj pestila dva javnopolitična ukrepa Slovenije, in sicer: nadpovprečna obdavčenost panoge zaradi njene izvozne naravnosti in pa t.i. horizontalna industrijska politika, ki je bila tudi rezultat truda slovenske države za priključitev v EU. Slovensko lesno industrijo pa je v tem obdobju prizadela še koruptivna privatizacija.

Nadpovprečna obdavčitev izvozno naravnane panoge (apreciacija tolarja)

Slovenska lesna industrija je bila vedno izvozno naravnana panoga. Zaradi velikega lastnega lesnega bogastva je vedno pridelala več lesnih izdelkov kot jih je sama potrebovala. Ampak z izgubo trgov v skupni državi, kjer ni bilo carinskih dajatev, je slovenska lesna industrija povsod, kamor je izvažala, morala plačevati carinske dajatve. To je v Sloveniji najbolj prizadelo slovensko lesno industrijo. V omenjenem obdobju se je vrednost slovenskega tolarja

na menjalnem tečaju dvignila za kar 63 %, kar pomeni, da se je v povprečju vrednost tolarja dvigala za dobre 4 %. (Humar in drugi 2012, 5) To pa je pomenilo, da je morala slovenska lesna industrija plačevati velike dajatve državi, kar je še bolj osiromašilo slovensko lesno industrijo in ji je pustilo malo sredstev, ki bi jih lahko namenila za raziskave in razvoj. Z vstopom Slovenije v EU, s tem pa posledično na skupni evropski trg, ter s sprejemom Evra se je ta ukrep odpravil. Vendar je 15-letno obdobje plačevanja nadpovprečnih dajatev pustilo velike posledice na razvoj in predvsem na konkurenčnost slovenske lesne industrije. Posledica ne vlaganja v raziskave, razvoj in inovacije je, kot mi je razložil g. Piškur (2012), da mora slovensko lesno podjetje, če hoče biti konkurenčno, pridobiti surovino po nižji ceni, če želi konkurirati ostalim lesnopredelovalnim podjetjem v EU. Ta ugotovitev pripelje do problema naraščajočega trenda izvoza hlodovine, o čemer pa bomo razpravljali kasneje. (glej Poglavlje 3.2.3.)

Horizontalna industrijska politika

Po mnenju ga. Medice (2012) je, poleg apreciacije tolarja, slovensko lesno industrijo najbolj prizadela prav horizontalna politika, katero sta vzpodbujala tako Slovenija kot EU.

Horizontalna industrijska politika prepušča specifičen notranji in medindustrijski razvoj tržišča, iskajoč izboljšanje funkcioniranja tržišča. Med to štejemo tako svobodno tržno delovanje kot tudi pristop pomoči in podpore. Horizontalne industrijske politike so bile posebno popularne, saj jih je promovirala tudi OECD (ang. kratica za Organizacijo za gospodarsko sodelovanje in razvoj). Primerne so tiste politike, ki ohrabrujejo tehnološke inovacije in širjenje, povečujejo proizvodnjo in investicije, vključujoč infrastrukturo. Takšne horizontalne politike zagotavljajo stabilno makroekonomsko okolje, realen devizni tečaj, stabilna sestava poučevanja in izobraževanja ter močan napredek raziskovanja in razvoja znotraj posameznih podjetij. (OECD v Obadič 2001, 648)

Slovenska horizontalna industrijska politika je občutno preveč temeljila na dodani vrednosti na zaposlenega, ki je bila v slovenski lesni industriji s 20.000 EUR občutno pod povprečjem 30.000 EUR vseh predelovalnih industrij. (Humar in drugi 2012, 5) ga. Medica (2012) je dejala, da lesna industrija pri državnih razpisih za raziskave in razvoj, zaradi posledic horizontalne politike, sploh ni imela možnosti, da bi pridobila sredstva države prav zaradi

nizke dodane vrednosti na zaposlenega. Prav tu je največji problem današnjega stanja slovenske lesne industrije. Zaradi ne vlaganja v razvoj in inovacije v slovenskih lesnopredelovalnih podjetjih so podjetja postala nekonkurenčna ostalim podjetjem v EU. Prav zato je začela Slovenska vlada postopoma opuščati horizontalno politiko, kot mi je dejala g. Medica (2012), in začela počasi uvajati sektorsko industrijsko politiko in tudi v javnost dala osnutek za razpravo o slovenski industrijski politiki, ki je dostopen na naslovni spletni strani Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo. Prav zaradi vse težjega položaja v lesni industriji je, po mnenju g. Medica (2012), Gospodarska zbornica Slovenije zagnala »vik in krik« in s tem zbudila pozornost tako vlade kot državnega zbora, da se je v tej smeri začelo nekaj premikati.

Dejstvo je, da je potrebno počasi začeti razmišljati o opuščanju oz. spremembi horizontalne politike. Seveda nekateri pričakujejo, da bodo dokumenti določili tradicionalne sektorje oz. podjetja, ki so pomembna za preboj gospodarstva. Vendar bi bilo to po mnenju Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo (2012b, 40) napačno, saj mora »zmagovalce« izbrati trg, in ne država. Če pa ni namen opustiti horizontalne industrijske politike, jo je potrebno vsaj spremeniti, da ne bo temeljila preveč na dodani vrednosti na zaposlenega, saj bodo delovne intenzivne industrije, kot je lesna industrija, vedno na slabšem. Potrebno bi bilo vsaj razglasiti takšne javne razpise, ki bi bili namenjeni točno določenim industrijam, kajti po sedanjem postopku, kot je v veljavi sedaj, so nekatere panoge enostavno v deficitu od samega začetka.

Privatizacija in korupcija

Slovenija se lahko ponosno postavi ob bok Finski in Švedski po poraščenosti državnega ozemlja z gozdovi. V Sloveniji se letno poseka skoraj 3,8 milijonov m³ lesa, od tega v državnih gozdovih 1,2 milijona m³ lesa. To v imenu države počnejo Gozdna gospodarstva, ki so po uredbi ustavnega sodišča U-I-308/96 leta 1996 (Ustavno sodišče 1996) pridobila koncesijo za 20 let. »Ustavno sodišče jih je s tem prepoznalo kot skrbnike gozda in s tem skušalo preprečiti komercializacijo gozdov, saj so takrat Gozdna gospodarstva, kot nelastninjene družbe, nastopile kot dediči 150-letne tradicije ohranjanja gozda. A danes so gozdna gospodarstva zasebna podjetja, ki jih obvladuje skupina posameznikov z izjemno prepleteno lastniško strukturo.« (TV Slovenija 2012) Država z določitvijo višine koncesnine določa ceno na trgu. Višino koncesnine določa v dogovoru z gozdnimi gospodarstvi, ki morajo po uredbi vlade les, glede katerega se s skladom kmetijski zemljišč RS ne morejo

dogovoriti glede višine koncesnine, prodati na javni dražbi. »Lansko leto so na javni dražbi od 1,2 milijona m³ lesa, posekanega v državnih gozdovih, prodali na javnih dražbah le 2482 m³ in v povprečju dosegli ceno kar 58 EUR na m³. Gozdna gospodarstva pa so v skladu z uredbo o plačilu koncesnine plačala le 9 EUR na m³ in zato ni ne pomembno, da letos ni bilo izpeljane še niti ene javne dražbe.« (TV Slovenija 2012)

Računsko sodišče RS je dne 31. 5. 2006 izdalo revizijsko poročilo, v katerem je podalo ugotovitve o nepravilnostih pri delu Sklada za leti 2003 in 2004. Računsko sodišče ugotavlja nepravilnosti na področju, ki ga obravnava to načelno mnenje.

- *Sklad ni pravočasno sklepal koncesijskih pogodb in aneksov k pogodbam in sklepal pogodbe v nasprotju z uredbo.*
- *Sklad je dovoljeval koncesionarjem, da so produkte prodajali na podlagi neposredno sklenjenih pogodb in se s tem izogibali javnim dražbam.*
- *Sklad je koncesionarjem neupravičeno priznal stroške, ki bi jih ti morali pokrivati iz prihodkov od prodaje produktov, ki so predmet koncesije. (Komisija za preprečevanje korupcije 2009)*

Novinar Bojan Traven je v oddaji Pogledi Slovenije (TV Slovenija 2012) ugotovil, da je država zaradi tega oškodovana v milijonih evrih, saj je Sklad za kmetijska zemljišča RS v svojem poročilu leta 2007 zapisal, »da je bil donos po kosu produkta v koncesijskih gozdovih 5,32 EUR, medtem ko je bila vrednost v nekoncesijskih gozdovih 22,5 EUR (Sklad za Kmetijska zemljišča in gozdove RS 2007, 43; Komisija za preprečevanje korupcije 2009).« Kar pomeni, da je bila država opeharjena za štirikratno vsoto vrednosti enote lesa. Komisija za preprečevanje korupcije je v načelnem mnenju 169 leta 2009 podala svoje mnenje o koruptivnem dejanju Sklada za kmetijska zemljišča. V svojem načelnem mnenju so zapisali: »Vodstvo Sklada v vseh teh letih tudi ni predlagalo spremembe uredbe Vlade, ampak je kršilo njena določila, s čemer so vsi koncesionarji, ki so poslovali na opisan način, prišli do visokih premoženjskih koristi.« (Komisija za preprečevanje korupcije 2009)

Bojan Traven, novinar oddaje Pogledi Slovenije, je v oddaji 4. 10. 2012 ugotovil, da koncesionarji večino svojega lesa izvozijo v tujino, največ v Avstrijo. Predvsem izvažajo neobdelan industrijski okrogli les. Po ugotovitvah v oddaji Pogledi Slovenije (TV Slovenija 2012) naj bi slovenski koncesionarji sekali le les kategorije B in C, kar zniža vrednost koncesnine, medtem pa še tako rekoč zastonj izvažajo lesno biomaso v druge države. Nadzor nad tem bi moral izvajati Sklad za kmetijska zemljišča, vendar ta do leta 2011 ni imel zaposlenega nobenega gozdarja, nadzor pa so opravljali koncesionarji sami. (prav tam)

Najbolj tragično pri vseh teh podatkih pa je, da so lastniki gozdnih gospodarstev bili tudi na odločilnih mestih. Eden izmed njih je tudi Jože Sterle, ki je lastnik podjetja Ilirles, ki je 100 % lastnik Gozdnega gospodarstva Postojna (prav tam), je tudi lastnik Gorenjskega gozdnega gospodarstva in prav tako državni koncesionar. g. Sterle pa je bil v tem času na več odločilnih funkcijah. Kot je bilo prikazano v Pogledih Slovenije (TV Slovenija 2012), je bil g. Sterle državni sekretar na Ministrstvu za kmetijstvo, član sveta Sklada za kmetijska zemljišča RS med leti 2001–2005 in direktor za gozdarstvo na Gospodarski zbornici Slovenije, kar mu je omogočilo dostop do vseh podatkov in virov ter dobro izhodišče za pogajanje pri višini koncesnin oz. dosegu nizkih koncesnin. Prav takšen je tudi Branko Južnič, ki je bil ravno tako član sveta in solastnik več gozdarstev, ki so koncesionarji v državnih gozdovih, kjer obvladujejo dolenske in kočevske gozdove. (prav tam)

Štajerske gozdove pa obvladuje Edvard Goričan, ki je od leta 2001 do 2007 sedel v svetu Sklada za kmetijska zemljišča in v nadzornem svetu Gozdnega gospodarstva Maribor, ki je lastnik Gozdnega gospodarstva Murska Sobota. Danes je g. Goričan direktor in solastnik Gozdnega gospodarstva Maribor. (prav tam)

Minister Franc Bogovič je Jožeta Sterleta in Branka Južniča imenoval v delovno skupino za spremembo Zakona o gozdovih, ki naj bi uredila podeljevanje koncesnin. (prav tam)

Vstop v EU

Vstop v EU je za Slovenijo samo veliko pomenil, iz nekega vidika tudi za slovensko lesno industrijo. Z vstopom v Unijo se je povečal trg, poleg povečanja trga pa so se končno znebili carinskih dajatev, saj je Slovenija, posledično z vstopom v EU, kasneje vstopila tudi v Schengensko območje in na skupni evropski trg. Torej z vstopom je slovenska lesna industrija »ubila dve muhi na en mah«. Pridobila je večji trg in vstopila v carinsko unijo. To bi navadno pomenilo, da se bo s tem slovenska lesna industrija le še okrepila. Zgodilo pa se je ravno nasprotno, kot boste videli v naslednjem poglavju.

Z vstopom v EU se je zgodil še en, vendar slab ukrep, za slovensko lesno industrijo. Država ne more več neposredno subvencionirati panoge, saj je to v nasprotju s pravnim dokumentom Evropske komisije o politiki konkurence. (Evropska Komisija 2004) Kot je dejala ga. Medica (2012), država lahko sedaj lesni industriji pomaga le še s kakšno spremembo davčne politike in pa z razpisi za raziskave. Država lahko torej pomaga industriji le posredno in, kot so zapisali v dokumentu Slovenska industrijska politika (Ministrstvo za tehnologijo in

gospodarski razvoj 2012b, 40), ni pravilno, da se izbere industrije oz. podjetja kot »paradne konje« za preboj gospodarstva, ampak mora to storiti trg. Država lahko le spodbuja prestrukturiranje podjetja, da se bodo ta lahko odzivala na hitre spremembe na trgu.

Predvsem pa je to priložnost za podjetja, da lažje pritegnejo tuje investitorje v svoje projekte, saj je, kot je dejala ga. Medica, dokazano z raziskavo, da so slovenska podjetja, ki imajo tujega investitorja, veliko bolj uspešna kakor podjetja brez tujih investitorjev.

Ugotovimo lahko, da so podjetja premalo poizkušala na tem novem ogromnem trgu pridobivati nove investitorje in premalo izkoriščala nov brezcarinski trg. Toda neizkoriščanje trga je tudi pogojeno z nekonkurenčnostjo naših lesnopredelovalnih podjetij, ki niso v prejšnjem pridobile veliko sredstev s strani države za raziskave in razvoj. Na splošno pa je slovensko gospodarstvo najbolj prizadel ukrep države v začetku recesije, ko so dokapitalizirali banke namesto gospodarstva, saj bi s subvencioniranjem gospodarstva podjetja posledično prišla do denarja, s katerim bi lahko odplačevala svoje kredite in tudi gospodarstvo bi lahko dobilo novi zagon.

3.2.3 Naraščajoči trend izvoza hlodovine

V letu 2005 se je začel negativen trend v izvažanju lesnih izdelkov in surovine v Sloveniji. Od tega leta pa vse do sedaj beležimo naraščajoči trend izvoza hlodovine v Sloveniji (glej Tabela 3.1). G. Piškur (2012) je dejal, da problem tega trenda izvira iz nekonkurenčnosti slovenske lesne industrije. Kajti če želi biti lesnopredelovalno podjetje v Sloveniji konkurenčno lesnopredelovalnim podjetjem npr. iz Avstrije, mora dobiti les za obdelavo po nižji ceni, kot avstrijski predelovalec. Vse to je posledica ukrepov in dogodkov, opisanih v zgornjem poglavju, saj slovenska lesno predelovalna podjetja zaradi pomanjkanja zaslužka, dobička in pa diskriminatorne javne politike (horizontalna politika) niso pridobivala sredstev za raziskave in razvoj.

Po mnenju ga. Medice (2012) je drugi problem tega trenda v razdrobljenosti lastništva slovenskih gozdov. Povprečna površina gozdov v zasebnem lastništvu je namreč 2 hektarja. V teh primerih lastniki malih gozdov sekajo drevesa večinoma za lastno uporabo, predvsem za kurjavo. Kajti nesmiselno je s strani zasebnega lastnika tako majhnega gozda, da bi sekal drevesa za slovensko industrijo, in nato še dolgo časa, zaradi stanja v panogi, čakal na plačilo.

Po mnenju ga. Medice (2012) navadno les prodajo tako, da nekdo pride z denarjem in mu za les plačajo takoj. Navadno so to tuji kupci.

Največji problem, kot smo lahko videli v Pogledih Slovenije (TV Slovenija 2012), pa so koncesije za upravljanje državnih gozdov. Te koncesije so leta 1996 pridobile večinoma gozdna gospodarstva, ki so takrat bila v lasti države, sedaj pa so v zasebni lasti. Vendar to ni največja težava. Težava je v tem, da so lastniki teh gozdnih gospodarstev tudi ljudje, ki delujejo v Skladu za kmetijska zemljišča, ki določa koncesnino in pa tudi na ministrstvih, kot smo ugotovili zgoraj (glej poglavje 3.1.5). Ti so lahko s svojim vplivom dosegali nižje koncesnine, s čemer je država izgubljala denar, izogibali so prodaji lesa na javnih dražbah in prodajali hlodovino direktno kupcem, v 90 % tujim kupcem. Vse to naj bi se uredilo z novim Zakonom o Gozdovih, ki je v pripravi, kot je dejal kmetijski minister g. Bogovič v oddaji Pogledi Slovenije. (TV Slovenija 2012)

Predvsem zaradi prvega problema pa se izvozi največ hlodovine iz slovenskih gozdov v tuja lesnopredelovalna podjetja, saj ta lahko ponudijo višjo ceno za lesno surovino, ker imajo tehnologijo, ki jim omogoča predelavo lesa z nižjimi stroški. In prav tu pride prav stavek, ki mi ga je v neformalnem pogovoru povedal g. Blažič: »Zakaj bi prodal les Slovencu, če ga lahko za še enkrat višjo ceno prodam Avstrijcu?«

Dejstvo je, da je slovenska lesnopredelovalna industrija v krepkem razvojnem in tehnološkem zaostanku za najboljšimi lesnopredelovalnimi podjetji, seveda obstajajo izjeme. Zaradi tega bi bilo potrebno s strani države in lesnopredelovalnih podjetij spodbuditi nekaj procesov:

- *spodbuditi lastnike malih gozdov, da bi se za nek vložek združili v delniške družbe, ki bi potem prodajale surovino slovenskim in tudi tujim podjetjem.*
- *S strani države bodo potrebni razpisi za raziskave, ki bi omogočile inovacijo novih izdelkov in pa novih pristopov na trgu lesnopredelovalnih industrij.*
- *Podjetja se bodo morala tudi malce aktivirati in na trgu začeti iskati potencialne domače ali tuje vlagatelje, ki bi lahko doprinesli v podjetje ne le kapital, ampak tudi določena nova znanja iz področja panoge in bi lahko zaživel tak pogon oz. podjetje kot na Sliki 2. Tako podjetje ne bi bilo lahko samo profitno, ampak tudi ekološko, saj je les največji hranitelj CO₂. (Gozdarski inštitut Slovenije 2012; Cei-Bois 2009)*

3.2.4 Program razvoja podeželja v Republiki Sloveniji 2007–2013

Ukrepi, ki so bili sprejeti v programu za razvoj podeželja v Republiki Sloveniji za obdobje 2007–2013, ki lahko pozitivno vplivajo na lesnopredelovalno industrijo v Sloveniji:

- *Za lesno industrijo, s strani razvoja lesne industrije, je program razvoja podeželja pomemben predvsem s strani gozdarstva. V Sloveniji je zadnja leta vedno več smrtnih nesreč v gozdovih. Da bi se to preprečilo, se je pričelo izobraževati privatne lastnike gozdov o varnem delu v gozdovih. Varnost gozdnih delavcev posredno vpliva tudi na letni posek v gozdovih, kajti če se ponesreči zasebni lastnik nekega gozda, to lahko pomeni, da se v tem gozdu dolgo časa ne bo sekalo oz. se sekalo sploh ne bo več, ker se je edini človek, ki je za to skrbel, smrtno ponesrečil. Tak program se trenutno brezplačno, s pomočjo evropskih sredstev, izvaja na Srednji gozdarski šoli v Postojni.*
- *Drugi ukrep programa je tisti, ki je večino časa rak rana lesnopredelovalne industrije – posodabljanje oz. razvoj. V tem ukrepu se predvsem stremi k posodabljanju s sofinanciranjem naložbe v obnovljive vire energije za potrebe kmetijskega gospodarstva, kar seveda les tudi je, kar bomo ugotovili, pri razpisu za ogrevanje z lesno biomaso.*
- *Tretji ukrep, ki je povezan z lesnopredelovalno industrijo, je sofinanciranje naložb v sodobno gozdarsko mehanizacijo in opremo ter v rekonstrukcijo in novogradnjo gozdnih vlak in cest, da bi se s tem povečala gospodarska vrednost gozdov. Vse to lahko pozitivno vpliva na trg lesa, saj lahko z boljšo prometno povezavo in sodobno mehanizacijo lažje dosežemo gozdno-gospodarski načrt in pa pridobimo boljšo logistiko za distribucijo surovine.*
- *Četrty ukrep je dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom, ki predvideva med ostalim tudi sofinanciranje naložb v predelavo in trženje lesa. Iz tega lahko nastanejo mikro ali mala podjetja, ki bi trgovala z lesom kot surovino ali pa bi s predelavo lesa lahko prodajali lesne izdelke, čemur je tudi namenjen šesti ukrep izmed šestih ukrepov iz programa, ki so povezani s lesno industrijo.*
- *V 5. in 6. ukrepu se spodbuja predvsem diverzifikacijo v nekmetijske dejavnosti, natančneje v energetiko. S temi ukrepi bi spodbujali in podpirali naložbe v pridobivanje energije za porabo ter ustanavljanje in razvoje mikro podjetij, ki bi se ukvarjala s proizvodnjo in prodajo pridobljene energije. (Gozdarski inštitut Slovenije 2012)*

To je ravno tisti problem, o katerem mi je govoril g. Piškur (2012), ko so se nekatera večja podjetja zaprla, se je izgubilo veliko znanja, vendar pa so nekateri, ki so delovali v teh podjetjih, svoje znanje izkoristili za ustanovitev svojih podjetij. Spodbujanje mikro podjetij, pa čeprav samo v energetiki, je posledica tega, ker v Sloveniji ni bilo in ni dovolj investicij v lesno industrijo, vendar pa se lahko iz teh malih mikro podjetij in lastnikov malih gozdov

vendarle ustvari neka delniška družba. Težko je namreč verjeti, da bodo posamezniki zapustili svoja lastna podjetja in »pritekli« nazaj v velika lesnopredelovalna podjetja.

Slika 3.5: Ogljikov cikel lesa in lesnih izdelkov

Vir: Cei-Bois (2009, 50).

Spodbudno pa je, da se podpira projekte za proizvodnjo energije, saj vemo, da je nafte na svetu vedno manj in je bencin zaradi tega vedno dražji. S tem bi si lahko postopoma zagotovili vsaj delno energetske neodvisnosti.

Največja pridobitev, ki bi jo lahko lesnopredelovalna podjetja pridobila, je pridobitev EU subvencij, skozi program za razvoj podeželja, saj vemo, da je večina gozdov v Sloveniji na podeželju, zato bi lahko z dvigom lesne industrije v podeželskih regijah v Sloveniji pripomogli tudi k razvoju podeželja.

Lep primer je občina Šentrupert, kjer je g. Gole v Pogledih Slovenije (TV Slovenija 2012) predstavil namen lesnega centra, po vzoru podjetja oz. združenja ProHolz iz avstrijske Štajerske. S takim centrom bi lahko omogočili povezavo celotne lesne verige, pa tudi raziskovanja raziskovalcem in oblikovalcem lesenih izdelkov.

3.2.5 Uredba o zelenih javnih naročilih in EKO-sklad

Uredba o zelenih javnih naročilih in EKO-sklad nekako »hodita z roko v roki«. Kajti tako uredba kot sklad podpirata leseno gradnjo. Tako uredba kot sklad izhajata iz politik EU. Uredba se nanaša na tri direktive Evropske unije (glej Poglavlje 3.1.6). EKO sklad se je na začetku svojega delovanja po preimenovanju leta 2008 financiral iz evropskih sredstev, ko je še delil nepovratna sredstva. Sedaj pa se pri podeljevanju kreditov za okoljske naložbe mora držati evropske direktive o politiki konkurence (Uradni list 2011).

Uredba o zelenih javnih naročilih

Uredba določa minimalne obvezne okoljske zahteve in način njihovega vključevanja v postopke javnega naročanja, vsebuje pa tudi priporočila za doseganje višjih okoljskih standardov. Namen Uredbe je zmanjšati negativen vpliv na okolje z javnim naročanjem okoljsko manj obremenjujočega blaga, storitev in gradenj in dajanje zgleda zasebnemu sektorju ter potrošnikom. (Uradni list 2011; Gozdarski inštitut Slovenije 2012)

G. Piškur (2012) mi je dejal, da ta uredba še doživlja »porodne krče«, in čeprav je v veljavi že več kot pol leta, še ne deluje ravno 100 % po tej uredbi. Vendar uredba določa določene odstotke, ki naj bi zadostovale okoljskim zahtevam in njihovem načinu v vključevanje v postopke javnega naročanja. Seveda se uredba ne dotika le lesne industrije, ampak tudi drugih panog. Ta uredba je zanimiva predvsem zato, ker spodbuja gradnjo lesenih montažnih hiš oz. da vsaj del gradbenega objekta vsebuje določen odstotek lesa kot gradbenega elementa.

EKO-sklad

Sprva je bil EKO-sklad (Gozdarski inštitut Slovenije 2012) zamišljen kot subvencioniranje za okoljske investicije na podlagi javnih razpisov. Na začetku so tu lahko občani, pravne osebe in samostojni podjetniki pridobivali nepovratna sredstva, sedaj pa EKO-sklad dodeljuje ugodne kredite za okoljske investicije, kot so gradnja lesenih montažnih hiš, učinkovita raba in proizvodnja obnovljivih virov energije itd. G. Piškur mi je dajal (2012), da je bilo na začetku še nekakšno zanimanje, ko so se podeljevala nepovratna sredstva, ko so sklenili 305 pogodb v letu 2010, vendar pa je sedaj zanimanje nekoliko upadlo, posledica tega je nedvomno tudi sedanja finančna kriza. Sklenilo se je le še 162 kreditnih pogodb v letu 2011 (glej Prilogo C). EKO-sklad je ravno tako dobra spodbuda za dobrobit lesne industrije, vendar pa mislim, da za sedanji čas ni ravno primerna, saj ni ravno veliko kapitala oz. finančnih

sredstev pri pravnih osebah, samostojnih podjetnikih in občanih, zato menim, da bo moral ta ukrep na žalost počakati na boljše čase.

3.2.6 Akcijski načrt: Les je Lep

Vlada RS je junija 2012 sprejela Akcijski načrt Les je lep. Ponovno je vzpostavila slovensko lesno industrijo kot strateško pomembno in perspektivno gospodarsko panogo. Ključni cilji akcijskega načrta so (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo 2012a, 16–20; Gozdarski inštitut Slovenije 2012):

- ustvarjanje trga za lesne proizvode in storitve,
- povečanje poseka in negovanosti gozdov, skladno z načrti za gospodarjenje z gozdovi,
- povečanje količine in predelave lesa na višjih zahtevnostnih stopnjah z novimi tehnologijami,
- nova delovna mesta in rast dodane vrednosti na zaposlenega v lesnopredelovalni panogi.

Medtem ko so ključni cilji za izvajanje akcijskega načrta (Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. 2012a, 29–37 in Priloga C):

- sodelovanje vseh deležnikov v gozdno-lesni predelovalni verigi za usklajeno izvedbo ukrepov za intenziviranje gospodarjenja z gozdovi in boljšo izrabo lesa,
- vzpostavitev ustreznega modela upravljanja z državnimi gozdovi,
- sistematična podpora domači lesnopredelovalni industriji,
- izvajanje Uredbe o zelenem javnem naročanju (Uradni list RS št. 102/11, 18/12 in 24/12),
- organizirana promocija lesa in lesnih izdelkov,
- dosledno upravljanje z akcijskim načrtom ter formiranje operativne skupine, ki bo upravljala izvajanje nalog akcijskega načrta.

Največji cilj je po mnenju ga. Medice (2012) povezati gozdno-lesno verigo. Prav zaradi tega je bila ustanovljena medresorska delovna skupina Gozd-les, ki se nadgradi s Strateškim svetom za gozdno-lesno verigo. (Ministrstvo za Gospodarski razvoj in tehnologijo 2012a, 28) Morda bi bilo pomembno v to verigo povezati tudi energetiko, vendar se v tem trenutku, kar

tudi ni slabo za slovensko lesno industrijo, skušajo povezati le gozdarska in lesnopredelovalna panoga, saj so že v osnovi odvisne ena od druge.

Po mnenju ga. Medice (2012) je v vsem tem času to bil največji problem obeh panog, saj sta obe panogi na različnih ministrstvih in za vsako panogo so se sprejemali različni ukrepi. Zaradi tega ni moglo priti do večje povezave med industrijama. Medtem ko se je gozdarstvo preživljajo z izvozom hlodovine v tujino, kot smo ugotovili v prejšnjih poglavjih, je zaradi zaostalega razvoja lesnopredelovalna industrija stagnirala in s tem izgubljala konkurenčnost z lesnopredelovalnimi podjetji v EU in v svetu.

4 Ugotovitve in sklep

Kot je dejal g. Pohleven v Pogledih Slovenije (TV Slovenija 2012), smo v Sloveniji slovensko lesno industrijo zaničevali in zanemarjali. Les je bil zelo necenjen material v Sloveniji, čeprav sedaj vemo, da je zelo pomemben za naš razvoj in tudi za omilitev podnebnih sprememb. Kajti v Sloveniji se je po osamosvojitvi reklamiralo les samo za kurjavo in za podporo inštalacij toplotnih naprav. S tem smo, po mnenju g. Pohlevna, oropali lesnopredelovalno industrijo surovine ter jo s tem »stradali«. Po mnenju g. Pohlevna (prav tam) je problem je tudi, da mnogi ljudje povezujejo lesarstvo z gozdarstvom. Ampak lesarstvo je povezano z gozdarstvom s hlodom. Ker pa hlodovino izvažamo, te povezave ni. In tu lahko potrdim tudi hipotezo, ki sem jo zastavil. Slovenija mora nujno povezati gozdarsko, lesno in energetske verigo. Kajti, kot smo videli v zgornjem stavku g. Pohlevna (prav tam) in v intervjuju z ga. Medico (2012), nujno je povezati celotno verigo, da bi lahko ponovno zaživela slovenska lesna industrija. Zelo praktično je sicer samo lesno verigo predstavil v Pogledih Slovenije (TV Slovenija 2012) g. Selinšek, ki je poudaril, da bi taka veriga morala biti sestavljena iz gozdarstva, lesne industrije, razvejane na papirništvo, izdelovanje polizdelkov, kot so plošče, in končnih izdelkov ter ne nazadnje tudi energetskega vira lesa, kakršni so lesni briketi in lesna biomasa. Sam je dober primer, kako se lahko les izkoristi do popolnosti, saj v njegovem podjetju porabijo prav vsak kos lesa. V Pogledih Slovenije (prav tam) so tudi predstavili statističen podatek, da bi moralo vsakih 100 kubičnih metrov lesa pomeniti enega novega zaposlenega v lesnopredelovalni industriji. Torej nujno je, da Slovenija pod eno ministrstvo poveže vse našete panoge in za to skupino ustanovi nov sektor, saj je les edina strateška surovina, ki jo imamo pri nas v izobilju.

V raziskovalnem vprašanju sem se spraševal, zakaj Slovenija izvažata les kot surovino, namesto kot polizdelke oz. kot izdelke z dodano vrednostjo? V Pogledih Slovenije (prav tam) smo lahko videli osupljivo statistiko, ki nam je razkrila, da so koncesionarji za upravljanje s slovenskimi gozdovi, zaradi svojega vpliva oz. preteklega delovanja v skladu za kmetijska zemljišča in na Ministrstvu za kmetijstvo, s koruptivnimi prijemi, kot sta to ugotovila tudi Komisija za preprečevanje korupcije in Računsko sodišče, vplivala na iztržek države od koncesnin. S privatizacijo gozdnih gospodarstev so začeli služiti milijone evrov, ker so za kubični meter državi plačevali le 9 EUR, sami pa so namesto na javnih dražbah, kjer so, po mnenju g. Šelcerja v Pogledih Slovenije (prav tam), manipulirali s cenami, da bi dokazali, da

nihče ne kupuje na javnih držabah, čeprav so zapisali v poročilih, da imajo s tem velike stroške. 90 % hlodovine, ki so jo izsekali v državnih gozdovih, so izvozili v sosednje države. Tako so najbolj prizadeli slovensko lesno industrijo, ker so zaradi pomanjkanja surovine, ki je bila izvožena v tujino, morali surovino po dražji ceni kupovati iz tujine. S tem so začela postajati slovenska lesnopredelovalna podjetja manj konkurenčna. Saj če hočejo imeti takšne cene izdelka, kakršne imajo tuja podjetja, morajo, kot mi je dejal g. Piškur (2012), dobiti surovino po nižjih cenah. Kar privede do druge plati problema izvoza hlodovine, saj je tudi zasebni gozdarji nočejo prodati v Sloveniji, ampak jo prodajajo v Avstrijo in druge države, saj tam dobijo več denarja za svojo hlodovino, kot bi ga dobili doma. Zaradi vsega tega Slovenija izvažata v večini hlodovino in ne končnih in pol izdelkov.

Dejstvo je, da bi se v Sloveniji morali zgledovati po občini Šentrupert, ki gradi Lesni center velik 120000 kvadratnih metrov, kjer naj bi zaživela slovenska lesna industrija ob pomoči tujih in domačih investicij. V Sloveniji bi morali vzpostaviti več takšnih centrov po regijah, kjer je obilica gozdov in s tem lesne surovine. Predvsem pa je potrebno razrešiti problem gozdnih gospodarstev, ki so v lasti zasebnikov in ti preveč denarja »potlačijo v svoj žep«. To naj bi se spremenilo z letom 2014, ko naj bi po javnih razpravah v veljavo prišel nov Zakon o gozdovih, vendar bi, če bi želeli to takoj spremeniti, ali takoj razdreti koncesijske pogodbe, če so te res izkoriščane na koruptivni način ali pa začeti malce bolj »privijati« koncesionarje, da plačujejo večje koncesnine v skladu s tržno ceno in iz tega denarja nekako subvencionirati zagon slovenske lesnopredelovalne industrije, ki bi lahko posledično zagnala tudi energetska in oblikovalsko industrijo ter arhitekturo. Glede na moje ugotovitve, Uroš Slak niti ni izbral slabega naslova za svojo oddajo Pogledi Slovenije (TV Slovenija 2012): »Les je slovenski Apple«. Vendar bi jaz naslov popravil v **Les bi lahko bil slovenski »Apple«** in upajmo, da v prihodnosti s primernimi ukrepi tudi bo.

5 Literatura

Bojnec, Štefan in Jože Kocjančič. 2010. Dinamika malih podjetij v panogi lesarstva v Sloveniji. *Organizacija* 43 (5): 174–185.

Bishop, Jim. 1982. Lure To Land U.S. Business Is Cast, *Mount Airy News: Surry* 1. februar . *County*. Dostopno prek: http://news.google.com/newspapers?id=3o0_AAAAIBAJ&sjid=W1UMAAAIAIAJ&pg=4643,1916324&dq=whiskey-so-the-irish&hl=en (11. december 2012).

Cei-Bois. 2009. *Tackle Climate Change: Use Wood*. Dostopno prek: <http://www.cei-bois.org/files/SLO.pdf> (17. september 2012).

Dnevnik. 2011. Slovenska lesna industrija je na kolenih, 27. januar. Dostopno prek: <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/1042420303> (30. avgust 2012).

Evropska Komisija. 2004. *State Aid Action Plan - Less and better targeted state aid: a roadmap for state aid reform 2005–2009*. Dostopno prek: http://europa.eu/legislation_summaries/competition/state_aid/126115_en.htm (15. november 2012).

Fink Hafner, Danica, ur. 2007. *Uvod v analizo politik: Teorije, koncepti, načela*. Ljubljana: FDV.

Gozdarski inštitut Slovenije. 2012. *Market statement 2012*. Ljubljana: interno gradivo.

Grdešič, Ivan. 2006. *Osnove analize javnih politik*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti.

Hogwood, Brian W. in Lewis A. Gunn. 1984. *Policy analysis for the real world*. Oxford university press: Oxford.

Humar, Miha, Nika Krajnc, Jože Kropivšek, Andreja Kutnar, Bernard Likar, Igor Milavec, Mitja Piškur in Črtomir Tavzes. 2012. *Izhodišča za prestrukturiranje slovenske lesnopredelovalne industrije*. Dostopno prek: http://www.lesena-gradnja.si/html/img/pool/Strategija_slovenske_lesne_industrije_2012.pdf (7. september 2012).

Komisija za preprečevanje korupcije. 2009. *Načelno mnenje št. 169*, 29. maj. Dostopno prek: <https://www.kpk-rs.si/sl/nadzor-in-preiskave/odlocitve-in-mnenja-komisije/nacelna-mnenja/05/2009/nacelno-mnenje-stevilka-169>. (15. november 2012).

Kustec Lipicer, Simona. 2009. *Vrednotenje javnih politik*. Ljubljana: FDV.

Medica, Natalija. 2012. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 19. oktober.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo. Junij 2012a. *Akcijski načrt: Les je lep*. Dostopno prek: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/DPK/3_Les_je_lep_naslovnica_kazalo_novo_pdf.pdf (7. september. 2012).

--- 2012b. *Slovenska industrijska politika: Osnutek za javno razpravo*. Dostopno prek: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/DPK/JR_RCSG/dokumenti_feb_2012/SIP_120910_s_prilogami_za_jp.doc (19. oktober. 2012).

Obadič, Alka. 2001. *Industrijska politika kao dio ekonomske politike*. Ekonomski pregled (5–6): 645–666.

Piškur, Miha. 2012. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 19. oktober.

Sektor proizvodnje pohištva. 2008. *Analitično poročilo o strukturnih značilnostih in dinamikah*. Dostopno prek: http://know-us.eu/modules/result/documents/Poročilo_Lesarstvo_Template_OK_končni.pdf (15. november 2012).

Sklad za kmetijska zemljišča in gozdov RS. 2007. *Poročilo o delu*. Dostopno prek: http://www.s-kzg.si/static/uploaded/htmlarea/POROILO_2007-za_na_Vlado_RS.pdf (15. november 2012).

Statistični Urad republike Slovenije. Dostopno prek: www.stat.si (11. november 2012).

Tekavec, Andrej. 2006. *Analiza stanja in trendov slovenske lesne panoge*. Ekonomska fakulteta: Ljubljana.

TV Slovenija, 1. program. 2012. *Pogledi Slovenije: Les je slovenski »Apple«*. Ljubljana 4. oktober. Dostopno prek: <http://tvslo.si/predvajaj/pogledi-slovenije/ava2.147192537/> (7. oktober 2012).

Register sodnih predpisov Slovenije. 2012. *Uredba o zelenem javnem naročanju*. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r04/predpis_URED5194.html (15. november 2012).

Zager, Milan. 2006. Sprememba izvozne strukture primarnega sektorja panoge (problematika izvoza hlodovine). *Revija Les* 58 (6):208.

Zavod za gozdove. 2005. *Gozdno-gospodarski načrti*. Dostopno prek: <http://www.zgs.gov.si/?id=213> (5. september 2012).

Priloge

Priloga A: Intervju z g. mag. Mitjo Piškurjem
iz Gozdarskega Inštituta Slovenije

Najprej bi vas rad vprašal, ali morda poznate kakšen akt, ki ureja lesno industrijo, razen akcijskega načrta: Les je lep in strategije prestrukturiranja slovenske lesno predelovalne industrije?

Omenil bi tale akcijski načrt in mislim, da je to edini politični dokument o lesni industriji, ki ga sam poznam oz. dokument, ki vsebuje politične ukrepe o lesni industriji. Dokument je dober, ker je zelo zgoščen in je na desetih straneh opisano trenutno stanje v lesni industriji. V dokumentu so vključeni glavni kazalci lesne industrije, kot je dodana vrednost, pohištvo in ostali lesni izdelki.

Kakšna se vam zdi pomembnost povezanosti med gozdarsko in lesno industrijo? Tu mislim predvsem na dostavo surovine. Kajti poznam gozdarja, ki mi je dejal, da slovenskemu podjetju oz. posamezniku ne bo prodal lesa oz. drevesa, ker ponujajo manjše plačilo kot npr. Avstrijci.

Tu je vidno, da trg dela. Tudi ta akcijski načrt ni tako mišljen, da naj bi država neposredno podpirala lesno industrijo, kajti tega na evropskem trgu ne moreš početi. To je predvsem nek cilj za državo, ona pa išče nek način kako bo do tega prišla. Je pa stanje kar kritično, mislim kritično, problem je, ker imamo mi veliko, mislim za Slovenijo, relativno gledano veliko gozda in s tem relativno gledano veliko surovine. V svetovnem in evropskem merilu Slovenija ne pomeni veliko.

Vendar je za slovensko gospodarstvo in slovensko lesno industrijo dovolj lesa, da bi lahko lesna industrija delovala normalno?

Drži, vendar pa bi bila potrebna neka gozdno-lesna proizvodna veriga. Recimo neka Švedska ali Finska ima take verige v enem samem podjetju, kjer ta veriga poteka od sadike drevesa do npr. zvezka oz. končnega proizvoda. To je potem čisto druga zgodba kot pri nas, saj je tam proces optimiran, medtem ko je pri nas ogromno igralcev v tej proizvodnji verigi, kjer je

gozdar posebej, proizvajalec lesnih izdelkov posebej in trgovec posebej. To so vmesni členi, vsak nekaj pobere in je težko tudi skoordimirati zadevo.

Videl sem, da so trenutno javni razpisi namenjeni predvsem lesni biomasi. Ali obstajajo tudi kakšni drugi razpisi, razen tega in razvoja podeželja?

Obstajali so razpisi, kjer so oddajali vlogo lesni oblikovalci, lesna industrija, ki so bili namenjeni bolj za raziskave. Kasneje pa so bili razpisi za biomaso; teh razpisov je bilo kar precej, vendar pa se lesnopredelovalni sektor ne da tako podpirati, ker bi s tem posegli v trg. Recimo, eno podjetje naredi proizvodnjo za lesno biomaso, nato pa dobi podporo za kotle za biomaso, to lahko. Ta osnovni del pa je čisto prepuščen trgu. Je pa mogoča sedaj še ena zadeva, ki pa ni čisto vezana na lesarstvo, ampak je posredno vezana na lesarstvo. Čisto direktno ni zakona o lesarstvu. Edina zadeva, ki posredno podpira lesarstvo, je zakon o zelenih javnih naročilih.

Ta zakon predvsem podpira gradnjo ali tudi kateri drugi element lesarstva? Na Švedskem je, recimo, zakonodaja, ki določa, koliko odstotkov lesa mora biti v gradnji iz javnih naročil. Tega pri nas ni, ali pač?

Zakon podpira gradnjo, pohištvene izdelke itd. Kar se tiče določitve, koliko lesa mora biti v gradnji iz javnih naročil, je to določeno tudi pri nas, čeprav ima zakon trenutno še porodne krče pri izvajanju. Je pa še ena stvar, ki je posredno povezana z lesarstvom, in sicer sprejemanje Zakona o gozdovih, ki je sedaj vroča tema. Sicer ni neposredno povezano z lesarstvom, vendar, kakor je gozdarstvo organizirano, to posredno vpliva tudi na lesarstvo. Zdaj, ali se išče maksimalna cena, ali se išče predelavo v Sloveniji, vendar to vse posredno vpliva na lesarstvo. Je pa to lahko povezano z akcijskim načrtom in če imamo ta akcijski načrt v mislih, bi lahko dobili to različico, ki bi lahko posredno bolj vplivala na lesno predelovalno industrijo.

Problem gozdarstva in lesne industrije je tudi lastništvo gozdov v Sloveniji, kjer je več kot 75 % privatnih lastnikov gozdov, medtem ko jih je slabih 25 % v lasti države oz. lokalnih oblasti. Kako bi vzpodbudili privatne lastnike k uporabi gozdov oz. k sodelovanju z gozdarsko oz. lesno industrijo?

Razmerje je skoraj 80 % proti 20 % za privatne lastnike gozdov. Tukaj je takšen problem, je problem pa ni problem, kakor vzamete, lahko bi bilo veliko bolj enostavno. Vedno je tu

vprašanje, če bi več sekali, bi tudi več izvažali, kar v bistvu tudi ni slabo, kajti če imaš višek in ga ne znaš predelati, je bolje, da ga izvoziš, kot da gre v nič. Mi imamo sedaj ta problem, da lesna industrija čedalje manj pridelava, medtem ko sekamo vsako leto več. Logična posledica je, da so viški.

Tudi v statistikah se vidi, da se iz Slovenije izvažata vedno več hlodovine in vedno manj izdelkov z dodano vrednostjo.

Seveda, ker je tudi pridelamo več, kajti čedalje manj pridelamo izdelkov z dodano vrednostjo in tako nam ostane vedno več hlodovine. To je predvsem vidno pri listavcih. V zadnjih letih je šlo veliko podjetij v stečaj. V Sloveniji imamo še en fenomen, da imajo relativno velik pomen majhni obrati, ki jih je ogromno in relativno veliko pridelajo. Ti industrijski obrati, ki bi imeli večjo kapaciteto predelave, pa izginjajo oz. propadajo.

To sem tudi sam opazil; v mojem kraju je v likvidacijo šlo podjetje Javor Pivka d.d., ki je delovalo v lesarskem področju, vendar sedaj obstaja nekaj posameznih podjetij z imenom Javor, z različnimi produkti. Ali mislite, da je drobljenje podjetij pametna ideja ali je bolje, da je vsa proizvodnja v enem podjetju?

To je večna dilema, ali vse skupaj zapreti ali pustiti dve liniji da še naprej delata. To je vedno vprašanje. Eni segmenti so šli čisto celi v likvidacijo, kot je Novoles, ki je imel pohištvo, vezane plošče, pa še nekaj v Brežicah, ko pa se je potopilo podjetje, se je vse potopilo, tudi ene stvari ni več. Ne glede na to, da je Slovenija majhna, je pod vplivom evropskega trga. Če listavci ne bodo šli v promet, tudi pri nas ne bodo šli in to je vse povezano, kajti mi smo v večini izvozniki. Mi bi lahko sekali 50 % več. V državnih gozdovi se seka tako, kot je planirano, medtem ko se v zasebnih gozdovih seka malo manj, kot je predvideno. V zasebnih gozdovih je posek urejen za lastne potrebe, predvsem za kurjenje oz. ogrevanje. Recimo tisti, ki se ogreva na drva, navadno vsakič porabi enako količino, višek pa gre navadno na trg. V majhne zasebne gozdove, ki so npr. veliki 2 hektarja, je izjemno težko posegati. Nobenega pomena nima, da ti njemu svetuješ, da več seka, ker je to premajhna količina lesa. Oni ne morejo vsako leto sekati. Če je majhno posestvo, je težko več sekati, razen, če bi bila to neka delniška družba malih lastnikov gozdov. Tu je pa spet vprašanje, če je sedaj primeren čas za takšno ekonomsko obliko. Zanimivo je to, ker je taka oblika združenja že obstajala, in sicer takoj po Veliki recesiji leta 1933. Kmetje so se organizirali v nekakšno zadrugo, kamor je vsak nekaj vložil in so potem sami gospodarili z lesom. Imeli so svoje žage, sami so

organizirali surovino za izvoz, vendar pa se je to prenehalo z začetkom druge svetovne vojne. Mislim pa, da se je ena skupina podobno organizirala na Koroškem, ki je ravno tako začela s svojim vložkom, vendar pa, če ne drugega, so povečali prodajo, saj imajo direktno prodajo in lahko s tem združenjem prodajajo večje količine. Kajti če imaš majhno količino, je to težko prodajati, saj noben proizvajalec ne kupuje majhnih količin. V Sloveniji je predvsem problem majhnih količin.

Ampak zanimivo je, da v Sloveniji ni več takih združenj malih lastnikov gozdov.

Navadno se zberejo v take združbe, ko je res kriza ...

... Očitno še ni take krize.

Takrat je bilo tako, da so kmetje videli, da preko prodajalcev lesa ne bo šlo, zato so se formirali v tako imenovano združenje malih lastnikov ter uvedli direktno prodajo svojega lesa, sami od sebe, brez državne spodbude ali pomoči. Samo zgleda, da zato v Sloveniji mora biti res huda kriza, tako da verjetno sedaj še ni tako huda kriza.

Glede inovacij, kam bi morale biti raziskave in inovacije usmerjene in s kom bi se morala podjetja v lesni industriji povezati pri raziskavah? Morda z vami?

Mi smo bolj gozdarski inštitut, tu sicer malce noter posegamo. Sicer se nekaj tu dogaja, to podpira Ministrstvo za gospodarstvo. Ena podjetja razvijajo, vendar se mi zdi, da mora tukaj nekaj svojega pristaviti tudi država. Razen podjetij, ki nikoli ne tarnajo in skrbijo za inovacije in zato, da je njihov artikel vedno konkurenčen na trgu. To je ravno tisto, kar država podpira, ker hoče narediti nek preboj v tem smislu. Vse gre pa v smeri iskanja zanimivih tržnih proizvodov, kajti ni problem narediti izdelek, temveč je problem izdelek prodati.

Trenutno slovenska lesna industrija bazira na pohištvu in vezanih ploščah ...

Slovenija je tudi močna, mislim močna, kolikor je lahko, pri opažnih ploščah, ki jih je izdeloval Javor na Belskem in pa recimo Lip Bled, ki je med top 5 v Evropi pri opažnih ploščah. Toda to je ena zadeva, ki se nanaša na iglavce. To, kar izdeluje Salonit, je tudi zanimivo. Izdelujejo vlaknene plošče, vendar so v tujih rokah in delajo sto na uro. Vidi se pa, da so v Sloveniji prevzela pobudo majhna podjetja, velika industrija pa se je umaknila oz. je propadla sama od sebe. Zanimiv je Brest, ki že dolgo let dela z IKEO, ki ima kar nekaj zaposlenih in se tudi kar dobro razvijajo.

Mislite, da bi morala Slovenija za vzor vzeti kakšno od držav, ki je uspešna v lesnopredelovalni industriji?

To je pa težko reči, kajti sedaj vsi govorijo o Avstriji. To je tako, da smo mi hoteli biti Švica, pa vendar nam manjka 200 let, in sicer ne razvoja, temveč miselnosti. Zato sem jaz vedno malo skeptičen, ko govorijo, da naj prenesemo Avstrijski sistem, da to zagotovo deluje, vendar ima tamkajšnja gospodarska zbornica 100-letno tradicijo, pri nas pa eno leno. Tako ne moreš prenesti sistema, ker ne veš, ali bo sistem deloval, saj so ga tam oblikovali več kot 100 let.

Jaz sem mnenja, da je najslabše kopirati sistem od drugih, ampak ga je potrebno oblikovati po svojih zmožnostih.

Ja, se strinjam. Sicer je dobro vedeti, kako stvari potekajo v teh državah, ki so v tem uspešni ter potem urediti sistem na neko slovensko specifiko in načrtati eno smer. Avstrija je sicer zanimiv primer. Zanimivo je, kako so se lotili tega projekta. Lesno industrijo so dali med tri najpomembnejše panoge in so se šli tudi diplomacijo glede lesne industrije, ko so pridobivali vire v Afriki in drugje, zadnjih 20, 30 let, kjer so pridobili trge. S tako politiko so napredovali s tehnologijo in oni so vedno pred nami. Medtem pa se mi šele odločamo, da je to dobro. En majhen korak k temu so ta zelena javna naročila, ampak ne zaradi panoge same, ampak zaradi psihologije prebivalstva.

Problem slovenskega prebivalstva je ta, da je še vedno preveč povezan s konvencionalno gradnjo in se nekateri še vedno upirajo gradnji hiš iz lesa.

Ja, vendar se to počasi obrača. In ravno to sem še prej pozabil dodati, da so edina podjetja, ki dobro delujejo v slovenski lesni industriji, podjetja, ki izdelujejo lesene montažne hiše, kot je Jelovica, in druga podjetja, ki dosti izvažajo, saj veliko iščejo druge trge. Med izvozniki hiš v Italijo je Slovenija na prvem mestu. V Sloveniji imajo izdelovalci lesenih montažnih hiš približno 7 % delež. Mislim, da se ta trend počasi dviga med slovenskimi potrošniki.

Vendar pa mislim, da je problem teh in ostalih podjetij v slovenski lesni industriji predvsem oglaševanje. Predvsem mislim na sejme in pa pomoč države pri oglaševanju takih izdelkov.

Ja, toda sedaj se je zaradi finančne krize ustavilo veliko gradenj, pa vendar se še nekaj gradi. Država podpira take gradnje preko Eko-sklada, predvsem okna, včasih si dobil za gradnjo tudi večjo subvencijo, vendar so sedaj to samo še krediti, vendar so ugodni krediti. Posredno so poizkušali, vendar to deluje počasi in postopoma, to se ne more spremeniti čez noč. Saj mi imamo trg, vprašanje je samo, če se kupuje in smo konkurenčni na trgu. Dejstvo je, da je sedaj kruta situacija na trgu. Če nisi konkurenčen, propadeš. Težko pa je nekaj novega pognati, ker pa sedaj pa ni kapitala, da bi to zagnal.

Iz vaših odgovorov sem ugotovil, da kar veliko zaostajamo v razvoju za Avstrijo, kar pomeni, da še nekaj časa ne bomo dosegli njihove ravni, predvsem v plačevanju surovine? Govori se tudi, da so bila avstrijska lesno predelovalna podjetja subvencionirana in da bi jih morali kopirati.

Ja, velikokrat je bilo rečeno, da Avstrijci subvencionirajo svojo lesno industrijo. To je že deset let stara zgodba. Ampak velikokrat je bilo rečeno, da naj pokažejo dokaz oz. papir, da je to tako, da bo to delovalo, ampak tega ni bilo. Oni lahko višajo ceno, zato ker imajo tehnologijo, znanje, trg in količino, in to velike količine. Tudi mali podjetniki, kot so mizarji, rečejo, da pri Avstrijcih dobijo vse, kar potrebujejo, tudi za malce višjo ceno, saj vedo, da je stvar kvalitetna. Mnoge slovenske združbe za kakšno proizvodnjo nabavljajo žagan les pri Avstrijcih. Z njimi pač ne moreš konkurirati v tem trenutku. Res pa je, da je tudi stanje na trgu danes zelo težko. Če delaš enak proizvod kot Avstrijec, si lahko konkurenčen le z nižjo vstopno ceno surovine. In to je vsa zgodba.

Če bi pri nas ustvarili velik obrat za predelovanje lesa skozi celoten proces, kot na primer na Švedskem. Bi se situacija obrnila?

Če bi pri nas ustvarili tako velik obrat, bi se seveda situacija obrnila na glavo. Ideje zato obstajajo in tega se Avstrijci zavedajo. Predvsem žage na Avstrijskem Koroškem, kjer so žage bolj odvisne od slovenskega lesa, vseskozi spremljajo dogajanje v slovenski lesni industriji. Tam je tista združba malih lastnikov gozdov, ki malce privija lastnike avstrijskih žag ter se z njimi pogajajo za cene. Obstaja investitor, ki je želel postaviti najbolj moderno žago, kakršne so tiste v Avstriji, vendar je imel birokratske težave. Ni mogel kupiti ozemlja, saj so ga pričeli izsiljevati lastniki parcel, kjer je želel postaviti obrat. Ta človek je imel kapital za zagon obrata in tujega investitorja, skupaj z narejeno študijo o svojem projektu. Človek se vpraša, zakaj tukaj ni intervenirala država, saj gre ne nazadnje tudi za nacionalni interes, da lesna

industrija pridobi nov zagon. Res pa je, da če gre za privatne zadeve, se država ne more vmešavati. No, če pa privatni lastnik ne ovira nakupa, pa kakšna občina priskoči s kakšnimi nemogočimi komunalnimi prispevki. Problem v Sloveniji pa je, da je s propadom nekaterih podjetij izginilo tudi znanje določenih posameznikov, ki so odšli v privatna podjetja.

Kaj mislite, da bi morala država početi v prihodnosti, da bi bila lahko prihodnost slovenske lesne industrije svetlejša?

Dejstvo je, da so v tem času vsi malce alergični na nacionalni interes, zato bi bilo dejansko najboljšo, da bi se privabil nek kapital v slovensko lesno industrijo. Tako, da je sedaj vse na politiki ali pa na Vladi in če hočejo temu slediti do leta 2020, potem morajo sprejemati take ukrepe, da temu sledijo. Veliko učinkov z zagonom slovenske lesne industrije bi bilo tudi za državo, večja zaposlenost, dodana vrednost itd.

Zanimivo je, da se je po osamosvojitvi nekako slovensko industrijo postavilo na stranski tir, češ, saj to dobro deluje, sedaj pa je skoraj povsod slabo stanje, pa ne samo zaradi recesije. Namesto temu so se raje posvečali storitvam. Kakšno je vaše mnenje?

Ja, verjetno so bile storitve bolj donosne, kajti industrija je zelo težek posel. Moraš imeti dovolj znanja pa trg, kajti prav vsi te zafrkavajo, po domače povedano. Industrija je na dveh nakovalih, s strani trgovin in dobaviteljev. Slovenija je imela med letom 1970 in do leta 1985 lesarski bum. Mi smo bili taki izvozniki, da je bil cel svet naš, mislim, to je vse teklo kot namazano, mislim, da je bil rekord, da smo iz Jugoslavije uvozili milijon kubičnih metrov lesa. Vedno pomislim, da če je to tako teklo, potem je moralo biti tudi veliko denarja in če je bilo veliko denarja, bi takrat lahko veliko investirali v boljše stroje in produkte. Vendar se to ni zgodilo in zato se je to vse takrat ustavilo, tako da problemi slovenske lesne industrije segajo že v pozna osemdeseta leta. V devetdesetih letih so bila tako podjetja lesnopredelovalne industrije že v težavah.

Torej, slovenska lesna industrija je v zatonu oz. v težavah že skoraj trideset let. Pa vendar je bila možnost vse to ponovno zagnati po osamosvojitvi in tudi država bi lahko financirala in finančno direktno vplivala na lesno industrijo pa temu ni bilo tako. Zakaj mislite, da je bilo temu tako?

Takrat je imela država možnost, da bi denar v industrijo vlagala neovirano, vendar tega ni storila, kljub veliki gozdnatosti slovenskega ozemlja. Čeprav jaz pravim, da je to dovolj gozda

le za nas, ampak če imaš, zakaj tega ne izkoristiš. Ampak lahko bi bilo v slovenski lesni industriji optimalno vsaj dvajset tisoč zaposlenih, kljub napredku na tehnologiji. Toda sedaj je prepozno za tako podpiranje države, kot bi lahko bilo v preteklosti. Res pa je tudi, da smo Slovenci navajeni, da bo že država nekaj naredila oz. dala. Vendar smo sedaj v EU in tu veljajo za vse enaka pravila. No, če se pa prav spominjam, vendar ne trdim stoddstotno, vendar mislim, da so ob osamosvojitvi v politiki dejali, da sta tekstilna in lesnopredelovalna industrija neperspektivni, vendar bi to moral še preveriti.

Priloga B: Intervju z ga. Natalijo Medica

iz Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo iz Direktorata za podjetništvo, konkurenčnost in tehnologijo - Sektor za konkurenčnost in industrijsko politiko

Pozdravljeni, za intervju sem vas prosil, ker se v svojem diplomskem delu ukvarjam z javno politiko slovenske lesne industrije, in sicer kronološko od osamosvojitve do sedanjega časa. Morda bi bilo moje prvo vprašanje, kakšno perspektivo je imela slovenska lesna industrija v očeh »odločevalcev«?

No, jaz sem na ministrstvu od leta 2005, zato moram priznati, da prej nisem podrobno spremljala, kako se je prej industrijska politika odvijala, kakor sedaj, ko hočemo zadevo drugače postaviti, ker je bila v Sloveniji vedno precej horizontalna politika. Lesna industrija šele sedaj kaže, predvsem zaradi surovine, ki jo imamo v Sloveniji, da je potrebno stvari drugače zapeljati. Ta industrijska horizontalna politika ni bila najboljša tudi v EU, čeprav sedaj še vedno govorijo o horizontalni politiki, češ, ne bomo se fokusirali na določene sektorje, ampak hkrati pa podpira sektorje in na podoben način sedaj to pripravljajo tudi v Sloveniji. Kar se tiče preteklosti, je bil zelo horizontalen pristop v industrijski politiki, čeprav so vedno obstajali razpisi, verjetno tudi za lesno industrijo. Vedno se spomnim arhitekta Nika Kralja, ki je oblikoval stol v šestdesetih letih, kar pomeni, da je država takrat spodbujala lesno industrijo, oblikovanje itd.

Prav v tem vašem akcijskem načrtu so to prav posebej poudarili, da slovenska lesna industrija ni dobila dovolj sredstev za raziskave in razvoj, kljub plačevanju visokih davkov zaradi izvoza in impreciacije tolarja, nazaj pa niso dobili po njihovem mnenju dovolj?

To so čisto realni problemi današnjega gospodarstva, kar pa se tiče državne pomoči, lahko politika nastopi tam, kjer je neko ravnovesje. Mi ne moremo pomagati šampionom, ampak lahko država pomaga s spodbujanjem raziskav, lahko kaj naredi z davčno in zaposlovalno politiko. Kajti država se ne sme vtikati v trg.

V akcijskem načrtu je, kot eden izmed ključnih ciljev, znižati oz. ustaviti naraščajoči trend izvoza hlodovine. Kako bi to uredili? Morda s spodbujanjem domačih gozdarjev oz. lastnikov malih gozdov?

To sem želela še prej povedati, zakaj mogoče prej ni bilo za lesni sektor več posluha. Zato ker so to vedno sektorji, ki so nekje vmes. Gozdarstvo je na Ministrstvu za kmetijstvo in ukrepe za gozdarstvo je izvajalo Ministrstvo za kmetijstvo in nič drugega. Potem pa je Ministrstvo za gospodarstvo pomagalo podjetjem v lesni industriji. Sedaj pa smo s tem akcijskim načrtom začeli povezovat in se pogovarjat o povezovanju teh dveh javnih politik in sedaj imamo še eno ministrstvo, ki se ukvarja z energetiko in tudi oni bodo morali v prihodnosti začeti sodelovati v tej zgodbi. Če ne bomo urejali cele verige od gozda do konca, sicer od tega, kaj podjetje proda, pa še storitve po prodaji, ne bo nič in bo to vse potekalo tako kot prej. Problem je bil, ker je bil en razpis na enem ministrstvu, drugi na drugem in tako so podjetja životarila.

Torej se s strani države gleda, da bi se povezala celotna gozdno-lesna veriga.

Da, tudi izvoz hlodovine bo treba urejati z vsemi ukrepi in ne samo z ukrepi iz določenih sektorjev. Jaz sem zelo vesela, da sem sodelovala pri akcijskem načrtu, kjer moraš res paziti, da se vse izvaja. Ne bomo mogli reči, sedaj pa je zmanjkalo denarja pa bomo mogoče delovali le na biomasi. To, kar pa se tiče lastništva gozdov, bodo sicer nekaj reševali z Zakonom o gozdovih na Ministrstvu za kmetijstvo in okolje, ampak je to resen problem, ker se predvsem iz zasebnih gozdov izvažata največ hlodovine, vsaj po mojem mnenju. Saj, če se pojavi Avstrijec z denarjem in ti plača tvojo surovino v enem tednu, kot lastnik majhnega gozda ne bom iskala kupca v Sloveniji ali pa čakala, da bi ga odkupilo kakšno od slovenskih podjetij. Zato pa je potrebno industrijo krepiti, da se bo na začetku lastnik gozda pripravljen vsaj organizirati. Primer, prejšnji teden sem bila na Finskem, kjer je podjetje Metsä Group, ki je precej veliko, saj imajo letno prometa 3,5 milijarde evrov. Podjetje pa je v lasti 125 tisoč lastnikov malih gozdov.

V intervjuju z g. Piškurjem sem zasledil podobno stvar, ki se je dogajala v tridesetih letih prejšnjega stoletja; sedaj nekaj podobnega obstaja na Koroškem. Pogovarjala sva se tudi, da je neverjetno, da se ljudje v tako združbo združijo prej v tujini kot pri nas.

Ja, res imamo neko mentaliteto. Ampak, kot boste videli, deluje podjetje dobro, res je, da imajo stoletno tradicijo, ampak oni so primer dobre prakse. Podjetje je sestavljeno iz malih lastnikov, ki so se tako ali drugače sestavili v zadrugo. V zadruge podobne tistim v času komunizma in tako pričeli s poslom. Oni si niso strojev med seboj samo posojali, ampak so se šli posel in začeli kupovat podjetja in je to sedaj v zadnjih 60-ih letih nastal tak konglomerat in še vedno so lastniki podjetja lastnikih malih gozdov. V bistvu to podjetje deluje kot družba

za upravljanje in ti lastniki tudi investirajo v podjetje, ker dobijo po boljši obrestni meri dividende, kot bi jih recimo dobili na banki.

Seveda, če ni investicij, ni napredka, kar je problem pri nas že zadnjih dvajset let; s tem pa skrbijo, da ne zaostanejo za konkurenco, ali pač?

Seveda, in tudi podjetje skrbi za njih, saj imajo zagotovljen odkup lesa in imajo pod seboj cel predelovalni center od papirnic do žag. Sedaj so začeli z leseno gradnjo in mislim, da bi se dalo tudi v Sloveniji kaj takega narediti. In če bi pri nas mali lastniki dobili denar, bi bili tudi oni pripravljeni iti v takšno združbo. Mislim, da je potrebno Slovincem prikazati konkreten finančni interes v lesni industriji, da bi vlagali v industrijo.

Mislite, da bi si Slovenija v primeru lesne industrije morala vzeti za vzor katero izmed uspešnih držav v tej panogi?

Jaz mislim, da če že, so nam lahko za vzor Avstrijci, Finci itd. Sedaj se pogovarjajo o sistemu podeljevanja koncesij, kakršnega imajo v Kanadi, ki je zelo dobro urejen, tako da naj bi se malce zgledovali tudi po njih. Mislim, da se ne bi smeli zgledovati po eni državi, ampak zakaj bi mi sedaj odkrivali toplo vodo, če so zunaj stvari dobro postavljene. Jaz pravim, da bi bilo potrebno pobrati dobre stvari iz drugih držav.

Kaj mislite, v kakšne izdelke bi se morala usmeriti slovenska lesna industrija? V nekaj inovativnega ali ostati pri izdelkih, ki jih izdelujejo sedaj?

To, kar se sedaj v slovenski industriji prodaja, je takole malce preveč prepuščeno trgu, kar se kupi, se kupi. Jaz sem zagovornik tega, da bi se podjetja začela posluževati oblikovanja in da bi začela razvijati nove izdelke ter bi tako vključili tudi oblikovalce. Predvsem pa je treba okrepiti marketing podjetij v slovenski lesni industriji.

Tudi sam sem v svojih raziskavah ugotovil, da so podjetja v slovenski lesni industriji zelo slabo oglaševana, saj jih je zelo težko najti na internetu.

Ja, nekatera podjetja so malce slabše oglaševana, vendar je potrebno pohvaliti predvsem »hišarje«, ki so kar uspešni na svojem področju in so statistično kar dobri.

Podjetja, ki se ukvarjajo z lesenimi hišami, so se kar dobro znašla na tujem trgu. Kaj pa v Sloveniji?

V Sloveniji imamo kar 15 % delež lesenih montažnih hiš, to je že kar dobro, vendar imajo nekaj prostora za napredek tudi doma. Lahko bi še kaj več naredili, da bi prepričali ljudi, ko se odločajo za gradnjo, da se odločijo za lesene montažne hiše.

Mislite, da so slovenski potrošniki še vedno preveč navezani na konvencionalno gradnjo, ali je ta problem le še pri starejših potrošnikih?

Predvsem je to malo tudi moda, predsodkov je veliko zaradi požarne varnosti, energetskih vprašanj, češ da so tu pasivne hiše, ki nimajo zračenja. Znanstveno je dokazano, da je bivanje v leseni hiši bolj zdravo in pa seveda okolju bolj prijazno. Če imaš v Sloveniji hišo narejeno iz slovenskega lesa, mislim, da je to najmanjši možni izpust CO₂, mislim, da ima manjši izpust le še, če si hišo narediš iz blata.

Mislite, da bi bilo možno slovensko lesno industrijo rešiti samo z domačimi investicijamim, ali so nujne tuje investicije?

Mislim, da so doma trenutno podjetja že tako ali tako podhranjena, saj že sedaj nimajo denarja za raziskave, razvoj, za preboj na trg. Država ima vedno manjši proračun in mislim, da bo vedno manj tistega ogromnega denarja, pomoči s strani države podjetjem, tako da mislim, da bo potrebno dobiti tuje partnerje. S tujimi partnerji se ti lahko odprejo tudi novi trgi za industrijo, kar tudi ni slabo. Če pripelješ tujega partnerja v podjetje, ni potrebno, da je ravno večinski lastnik, zagotovo pa ti v podjetje pripelje znanje in izkušnje. Kar je že dokazano, kajti podjetja, ki imajo tujega partnerja, so boljša po dodani vrednosti in prodaji.

Zakaj mislite, da predstavniki lesne industrije trdijo, da delajo v težjih pogojih kot ostale predelovalne panoge. Je to zaradi horizontalne politike ali česa drugega?

Oni to trdijo, ker gre tu za delovno intenzivno panogo, to je v bistvu proizvodnja, kjer imaš toliko ljudi zaposlenih za strojem, saj še vedno »štancajo« in to je v Sloveniji kar velik problem, ker je strošek delovne sile dokaj visok.

Kakšna mislite, da bi bila rešitev za lesno industrijo?

Jaz mislim, da je rešitev v tem akcijskem načrtu. Vidim, da je povezovanje celotne verige edina rešitev za slovensko lesno industrijo. Obstajajo neke industrije, ki so skoraj zamrle v

Sloveniji, kot je tekstil, kjer so podobni prijemi. Potrebno se bo več posvetiti oblikovanju, marketingu in tu delati posel. Razlika pri lesarstvu pa je, da imamo doma še surovino in še tradicijo imamo.

In pa tudi veliko znanja. V Sloveniji je problem, da je veliko ljudi z znanjem odšlo v samostojne projekte.

Da, znanja je ogromno. V Sloveniji je veliko kvalitetnih lesnih delavcev, ki so začeli ustvarjati družinska podjetja, ki nimajo ravno namena blazno se širiti, pa tudi težko bo take ljudi ponovno prepričati, da bi pustili svoja podjetja in šli delati nazaj v večje industrijske obrate. In prav zaradi tega izvoz naše lesne industrije temelji na večjih podjetjih, kar dolgoročno ni dobro za slovensko lesno industrijo.

Mislite, da je možno, da bi se v Sloveniji v prihodnosti vzpostavil obrat s celotnim procesom predelovanja lesa od sadike do končnih izdelkov?

Nujno se mora vzpostaviti takšen obrat. Kajti v prihodnosti bo Slovenija ena redkih držav, ki bo še imela kaj lesa in upam, da bodo tudi privatni vlagatelji v Sloveniji videli interes v vlaganje v slovensko lesno industrijo. Napovedi so, da do leta 2050 v EU ne bo več lesa, tako da bomo mi, Slovenija, Švedska, Finska, ki bomo še imeli kaj gozda, bili zelo bogati, s takšnim naravnim prirastkom. Seveda pa bo potrebno paziti, da ne bi prišlo do preveč intenzivne sečnje, ampak pri nas tudi ni v sistemu golosečnje. V tujini uporabljajo omenjeni proces, vendar kasneje takega gozda ne morejo uporabljati od 30 do 50 let zaradi počasnega procesa rasti gozda. Bistvo je, da bi vsak kubični meter lesa čim bolj oplemenitili. Teoretično je lahko vsak kubični meter lesa vreden 100-krat več kot v začetku. Tu bi se morali pojaviti taki investitorji, ki bi osnovali celotno verigo, ki je predvidena v akcijskem načrtu. Država, pa bo tudi pomagala, ali s finančnimi sredstvi ali ukrepi. Lep primer je prav to finsko podjetje Metsa Group, ki dela skoraj vse razen pohištva, ker tam pač ni tradicije izdelave pohištva. Tam se že dogovarjajo, da bodo proizvajali biogorivo, ker vedo, da bodo morali nekoč nadomestiti nafto.

Zanimivo je, da imamo vse to pri nas pred nosom, o tem pa se intenzivno pogovarja zadnji dve leti.

Pri nas se o tem pogovarja zadnji dve leti. Gospodarska zbornica je začela delati »halo« pred dvema letoma, potem še Državni Zbor, pa malce politika, pa kdor je imel interes, sedaj pa je

prišlo do akcijskega načrta in vsi govorijo o tem. Sedaj je še naš minister začel govoriti, da je to perspektivna panoga. Čeprav, če pogledaš po kazalcih dodane vrednosti, temu ni tako, saj je dodana vrednost na zaposlenega nižja od 20000 evrov, medtem ko je povprečna dodana vrednost na zaposlenega v predelovalnih industrijah slabih 35000 evrov. Zaradi nizke dodane vrednosti mnoga lesarska podjetja na razpisih za raziskave in razvoj niso prišla niti zraven.

Priloga C: Market Statement iz Gozdarskega inštituta Slovenije

Market Statement 2012

Slovenija

Gozdarski inštitut Slovenije

mag. Mitja Piškur, dr. Nike Krajnc in Tina Čebul

Ljubljana, september 2012

1. Splošni ekonomski trendi

Poglavje je povzeto po: Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2012 in Ekonomsko ogledalo št. 7–8. UMAR, Ljubljana, 2012.

Bruto domači proizvod se je v letu 2011 znižal za 0,2 %, ob tem da so pozitivni signali za gospodarsko rast prihajali iz izvozno usmerjenega dela gospodarstva, po drugi strani pa se je domača potrošnja znižala (nižje investicije, znižanje zasebne in državne potrošnje). Poslabšala se je tudi dostopnost do virov financiranja. Dodana vrednost je bila v letu 2011 na podobni ravni kot leto prej (-0,1 %). V predelovalnih dejavnostih je bila lani dodana vrednost realno za 2,9 % višja kot leto prej, v gradbeništvu se je dodana vrednost zmanjšala za 20,3 %. Rast izvoza proizvodov je bila lani 7,7 %, uvoza proizvodov pa 5,7 %. Znižanje domače potrošnje je beležilo 1,6 % padec. Bruto investicije so bile v letu 2011 realno nižje za 5,6 % kot v letu 2010. Investicijska aktivnost se je lani nadalje znižala. Gradbene investicije so se znižale za 25,2 %, nekoliko so se povečale investicije v opremo in stroje, in sicer za 6,4 %. Trend zniževanja zasebne potrošnje se je nadaljeval tudi v letu 2011, prvič po začetku krize se je znižala potrošnja države, in sicer za 0,9 %. Manjša potrošnja države je bila posledica sprejetih varčevalnih ukrepov. Potrošnja gospodinjstev se je znižala za 0,3 %, gospodinjstva so predvsem odlagala nakupe trajnih dobrin. To nakazuje zmanjšanje prihodka v trgovini s pohištvom, gospodinjskimi napravami in gradbenim materialom, ki je bil manjši za desetino. Delež trajnih dobrin v strukturi potrošnje na domačem trgu se je znižal na 9,1 %, kar je najmanjši delež po letu 1995. V letu 2011 je bilo povprečno število delovno aktivnih za 1,7 % nižje kot v letu 2010, največje znižanje je bilo prisotno v predelovalnih dejavnostih. Na trgu dela pričakujemo nadaljnji upad zaposlenosti in povečanje števila brezposelnih. Letna rast cen življenjskih potrebščin v letu 2011 je bila 2 % in na podobni ravni kot v predhodnih letih. Rast cen je izhajala iz rasti cen energentov in hrane. Glede na nadaljevanje šibkega povpraševanja in obetov gospodarske aktivnosti bo inflacija tudi letos in prihodnje leto ostala nizka.

V drugem četrtletju 2012 se je BDP znižal za 3,2 % glede na leto prej, kar je posledica manjše potrošnje gospodinjstev (-3,0 %), manjše potrošnje države (-2,0 %) ter upadanja investicij v osnovna sredstva (-8,9 %). Medletno je bil v drugi četrtini nižji tudi izvoz (-0,5 %). Padec domačega povpraševanja je povzročil medletni padec uvoza v višini -5,4 %. Obseg proizvodnje je bil v drugem četrtletju 2012 na podobni ravni kot leto prej, znižanje je bilo prisotno predvsem v nizko tehnološko zahtevnih panogah, ki so pretežno usmerjene na domači trg. Slovenija še vedno zaostaja za proizvodnjo iz leta 2008 za več kot desetino. K večjemu zaostanku glede na druge pomembnejše trgovinske partnerice iz evrskega območja prispevajo predvsem tehnološko manj zahtevne panoge (med njimi ima velik delež pohištvena industrija).

2. Politični ukrepi

Uredba o zelenem javnem naročanju (Ur.l. RS, št. 102/2011) je začela veljati decembra 2011. Uredba določa minimalne obvezne okoljske zahteve in način njihovega vključevanja v postopke javnega naročanja, vsebuje pa tudi priporočila za doseganje višjih okoljskih standardov. Namen Uredbe je zmanjšati negativen vpliv na okolje z javnim naročanjem okoljsko manj obremenjujočega blaga, storitev in gradenj in dajanje zglada zasebnemu sektorju ter potrošnikom.

EKO sklad dodeljuje kredite za okoljske investicije na podlagi javnih razpisov v programu kreditiranja okoljskih naložb občanov in v programu kreditiranja okoljskih naložb pravnih oseb in samostojnih podjetnikov posameznikov. Dodeljevanje nepovratnih finančnih spodbud je povzročilo manjši interes za ugodne kredite Eko sklada pri občanih, zato tudi v letu 2011 beležimo velik upad kreditiranja okoljskih naložb občanov. V letu 2011 je bilo z občani podpisanih 162 kreditnih pogodb (305 pogodb v letu 2010) za izvedbo različnih investicijskih posegov na področju učinkovite rabe energije in izrabe obnovljivih virov energije, med njimi je bilo tudi 16 investicij v kotle na lesno biomaso s skupno močjo 409 kW. **Eko sklad** izvaja tudi program dodeljevanja **nepovratnih finančnih spodbud občanom** za ukrepe na področju učinkovite rabe energije in rabe obnovljivih virov energije na podlagi sprejete Uredbe o zagotavljanju prihrankov pri končnih odjemalcih (Uradni list RS, št.114/2009), ki jo je Vlada RS sprejela 30. decembra 2009, velja pa od 1. januarja 2010. Uredba uvaja zbiranje sredstev za povečanje učinkovitosti rabe energije na podlagi prispevka za povečanje učinkovitosti rabe električne energije in dodatkov k ceni toplote in ceni goriv za povečanje energetske učinkovitosti. Prejemnikom pravice do spodbude, ki so na podlagi javnih pozivov pravočasno zaključili naložbe in predložili ustrezno dokumentacijo, je bilo v letu 2011 skupaj izplačanih 17.318.336 EUR nepovratnih sredstev za 17.371 odobrenih naložb. Pri tem je potrebno upoštevati, da je Eko sklad v letu 2011 izvajal tudi dodeljevanje nepovratnih finančnih spodbud na podlagi javnih pozivov iz leta 2010, saj zaradi izjemno velikega števila pravočasno prejetih vlog, le-te niso bile rešene v istem letu. Od vseh naložb skupaj je bilo podprtih 1443 naložb v kotle na lesno biomaso s skupno močjo 36,2 MW. V letu 2010 je bilo finančno podprtih 407 naložb v kotle na lesno biomaso s skupno močjo 10,4 MW, v letu 2009 pa 561 s skupno močjo 15 MW. Poleg podpor za vgradnjo kotlov na lesno biomaso so z vidika rabe lesa pomembne tudi spodbude za vgradnjo lesenega zunanjega stavbnega pohištva pri obnovi stanovanjske stavbe, kjer je bilo v letu 2009 podprtih 1.415 naložb s skupno površino 24.613 m², v letu 2010 617 naložb s skupno površino 10.147 m² ter 7.106 naložb s skupno površino 89.100 m² v letu 2011. Naložbe, za katere so bila v letu 2011 izplačana nepovratna sredstva, prispevajo k manjši rabi energije za 94,9 GWh letno in s tem k zmanjšanju emisij CO₂ za 15.485 ton letno.

Program sofinanciranja izgradnje sistemov daljinskega ogrevanja na lesno biomaso in sofinanciranja vgradnje kotlovske naprave na lesno biomaso poteka v okviru Operativnega programa razvoja okoljske in prometne infrastrukture za obdobje 2007–2013, razvojne prioritete "Trajnostna raba energije", prednostne usmeritve "Inovativni ukrepi za lokalno energetske oskrbo". V juliju 2011 je bil objavljen že tretji razpis za sofinanciranje omenjenih naložb v kotle na lesno biomaso, ki bo odprt vse do septembra 2013. V letih 2010 in 2011 so preko tega razpisa podprli 16 projektov daljinskega ogrevanja na lesno biomaso, od tega je bilo 12 sistemov z vgradnjo kurilnih naprav na lesno biomaso in 4 razširitve obstoječih sistemov brez vgradnje kurilnih naprav. Z državno pomočjo je bilo skupno instaliranih za 19,7 MW kurilnih naprav na biomaso in položenih več kot 38 km toplovodov. Skupna inštalirana moč kurilnih naprav na lesno biomaso podprtih z omenjenimi ukrepi je 43 MW.

Uredba o odpadkih (Ur.l. RS, št. 103/2011) je nadomestila Uredbo o ravnanju z odpadki (Uradni list RS, št. 34/08) in je bila sprejeta decembra 2011. Uredba vsebuje določbe glede stranskega proizvoda in prenehanja statusa odpadkov, kar je še posebej pomembno za lesne ostanke. Pri tem Uredba določa, da se pri opredelitvi ali je neka snov ali predmet odpadek, stranski produkt ali nima več statusa odpadka, upošteva zakonodaja Skupnosti, v okviru tega pa tudi veljavne smernice, pripravljene na osnovi te zakonodaje. Uredba uvaja 5-stopenjsko hierarhijo ravnanja z odpadki, ki se upošteva kot prednostni vrstni red pri nastajanju in ravnanju z odpadki. V zvezi z ločenim zbiranjem odpadkov Uredba določa, da je potrebno vzpostaviti ločeno zbiranje vsaj za papir, kovine, plastiko in steklo. Prav tako so v Uredbi določeni okoljski cilji, ki jih brez učinkovitega ločenega zbiranja ni mogoče doseči:

- a) do leta 2020 se priprava za ponovno uporabo ter recikliranje najmanj odpadnega papirja, kovin, plastike in stekla iz gospodinjstev ter po možnosti iz drugih virov, če so ti tokovi odpadkov podobni odpadkom iz gospodinjstev, poveča na najmanj 50 % skupne teže;
- b) do leta 2020 se priprava za ponovno uporabo, recikliranje in materialna predelava, vključno z zasipanjem z uporabo odpadkov za nadomestitev drugih materialov, nenevarnih gradbenih odpadkov, poveča na najmanj 70 % skupne teže. Za doseg tega cilja se ne upoštevata zemljina in kamenje (17 05 04).

Vlada RS je junija 2012 sprejela **Akcijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020 s sloganom »Les je lep«**. Akcijski načrt slovensko lesnopredelovalno industrijo ponovno umešča med strateško pomembne in perspektivne gospodarske panoge z zadostno količino domače surovine.

Ključni cilji akcijskega načrta so:

- ustvarjanje trga za lesne proizvode in storitve,
- povečanje poseka in negovanosti gozdov, skladno z načrti za gospodarjenje z gozdovi,
- povečanje količine in predelave lesa na višjih zahtevnostnih stopnjah z novimi tehnologijami,

- nova delovna mesta in rast dodane vrednosti na zaposlenega v lesnopredelovalni panogi.

Ključni dejavniki za uspešno izvedbo akcijskega narta so:

- sodelovanje vseh deležnikov v gozdno-lesni predelovalni verigi za usklajeno izvedbo ukrepov za intenziviranje gospodarjenja z gozdovi in boljšo izrabo lesa,
- vzpostavitev ustreznega modela upravljanja z državnimi gozdovi,
- sistematična podpora domači lesnopredelovalni industriji,
- izvajanje Uredbe o zelenem javnem naročanju (Uradni list RS, št. 102/11, 18/12 in 24/12),
- organizirana promocija lesa in lesnih izdelkov,
- dosledno upravljanje z akcijskim načrtom ter formiranje operativne skupine, ki bo upravljala izvajanje nalog akcijskega načrta.

Med ukrepe, ki vplivajo na trgovanje in trg z lesnimi proizvodi sodijo posamezni ukrepi v **Programu razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007–2013**. Z vidika spodbujanja rabe lesa so v okviru Osi 1 najpomembnejši naslednji ukrepi:

- 111 - Usposabljanje za delo v kmetijstvu in gozdarstvu, ki lahko posredno z izobraževanjem lastnikov gozdov za varno delo v gozdovih vpliva na letni posek v zasebnih gozdovih.
- 121 - Posodabljanje kmetijskih gospodarstev, ki med ostalim omogoča sofinanciranje naložbe v obnovljive vire energije za potrebe kmetijskega gospodarstva.
- 122 - Povečanje gospodarske vrednosti gozdov, ki lahko pozitivno vpliva na trg z lesom, saj zagotavlja sofinanciranje naložb v sodobno gozdarsko mehanizacijo in opremo ter v rekonstrukcijo in novogradnjo gozdnih vlak in cest.
- 123 - Dodajanje vrednosti kmetijskim in gozdarskim proizvodom, ki med ostalim predvideva tudi sofinanciranje naložb v predelavo in trženje lesa.

V okviru Osi 3 pa so najpomembnejši naslednji ukrepi:

- 311 - Diverzifikacija v nekmetijske dejavnosti, kjer se podpirajo naložbe v pridobivanje energije za prodajo.
- 312 - Podpora ustanavljanju in razvoju mikro podjetij, ki med ostalim predvideva tudi sofinanciranje ustanavljanja podjetji za proizvodnjo in prodajo energije.

3. Tržni dejavniki

Viri podatkov: SURS, UMAR, GZS in GIS

Industrijska podjetja v Sloveniji so v letu 2011 v povprečju povečala proizvodnjo za 2,5 indeksnih točk. Podjetja v predelovalni dejavnosti so v enakem obdobju proizvedla za 2,6 indeksnih točk več glede na leto poprej. V obdelavi in predelavi lesa je indeks industrijske proizvodnje narasel za 3,5 indeksne točke, v proizvodnji pohištva pa je bil padec proizvodnje za 8 indeksnih točk (indeks 100 – leto 2005).

Vrednost industrijske proizvodnje v lesni predelavi in proizvodnji pohištva ter proizvodnji papirja izkazuje v prvi polovici leta 2012 glede na primerljivo obdobje v letu 2011 znižanje v vseh panogah, in sicer: v panogi C 16 za 4,1 %, v C 31 za 14,6 % ter v proizvodnji papirja za 6,0 %. Podobni trendi se nakazujejo pri obsegu prodaje, kjer vsa tri področja izkazujejo zmanjšanje, in sicer: v panogi C 16 za 2,7 % (domači trg – 10,1 %), v C 31 za 13,3 % (domači trg – 16,9 %) ter v proizvodnji papirja za 5,8 % (domači trg – 10,5 %).

Lesnopredelovalna panoga je tudi v letu 2011 kot celota poslovala negativno. V dejavnosti C31 Proizvodnja pohištva se je nadaljevanje zmanjševanja proizvodnje. Največji del negativnega izida poslovanja celotne lesno predelovalne panoge je v največji meri posledica negativnega izida v dejavnosti proizvodnje pohištva (C 31), ki je k celotni neto izgubi prispevala 72 %. Negativno poslovanje je bilo izrazito v dejavnosti Proizvodnja furnirja in plošč na osnovi lesa (C 16.210). Z neto dobičkom so poslovala področja Stavbno mizarstvo in tesarstvo (C 16.230), področje Žaganje, skobljanje in impregnacija lesa (C 16.100) in tudi Proizvodnja lesene embalaže (C 16.240).

Aktivnost v gradbeništvu se je v letu 2011 znižala v vseh segmentih. Pri gradnji stanovanj so na to vplivale neprodane zaloge stanovanj, na gradnjo nestanovanjskih stavb in inženirskih objektov pa sta negativno vplivala zaostreni javnofinančni položaj in predvsem nižja investicijska aktivnost. Dodana vrednost v gradbeništvu je bila lani za 20,3 % nižja kot v letu 2010.

Vrednost opravljenih vseh gradbenih del je bila v letu 2011 nižja za 25,4 % kot v letu 2010, pri gradnji stavb je bil padec – 39,6 %; pri inženirskih objektih pa 15,0 %. V prvi polovici leta 2012 je bila vrednost opravljenih gradbenih del glede na primerljivo obdobje v letu 2011 nižja za 17,5 %, pri gradnji stavb je bil padec - 9,6 %; pri inženirskih objektih pa – 20,4 %.

Površina zgrajenih stavb se je v letu 2011 glede na leto 2010 zmanjšala za 6 %, pri nestanovanjskih pa povečala za 1 %. V letu 2011 je bilo po površini izdanih za petino manj dovoljenj za gradnjo stavb kot v letu 2010 (po številu pa 7,2 % manj). Obeti so tudi v letu 2012 slabi, saj je bilo v prvi polovici leta 2012 izdanih po površini za 29 % manj, po številu pa 30 % manj, dovoljenj kot v primerljivem obdobju 2011.

Na nadaljevanje zmanjševanja proizvodnje v panogi, ki bo največje na domačem trgu, bosta vplivala znižanje domače potrošnje, predvsem gospodinjstev, ter nadaljevanje zmanjševanja obsega gradenj in investicij.

Država podpira povezovanje industrije in raziskovalnih organizacij preko razvojnih centrov slovenskega gospodarstva.

Zaradi trendov v lesno predelovalni panogi dodatno potekajo raziskave usmerjene v optimizacijo proizvodnih verig, razvoj modelov o proizvodnji in porabi lesnih proizvodov ter v izdelavo ogljičnega odtisa primarnih lesnih proizvodov s poreklom iz Slovenije z namenom umeščanja ogljičnega odtisa v politiko zelenega javnega naročanja. Raziskave potekajo o možnih sodobnih tehnoloških oblikah predelave bukovine s poudarkom na inovativnih proizvodih v smeri 3D kompozitnih proizvodov.

4. Razvoj na trgu z lesnimi proizvodi

Viri podatkov: SURS, UMAR, GZS: Združenje papirne in papirno predelovalne industrije in Združenje lesne in pohištvene industrije, GIS; preračuni, analiza in interpretacija GIS in MKO

a) Okrogli les

Proizvodnja gozdnih lesnih sortimentov je v letu 2011 uradno znašala neto 3,4 milijonov m³, od tega 1,8 milijona m³ iglavcev, kar je skupaj za 15 % več glede na leto 2010. Proizvodnja sortimentov iglavcev je bila za 13 %, proizvodnja sortimentov listavcev pa za 17 % večja kot v letu 2010. V letu 2011 je obseg proizvodnje gozdnih lesnih sortimentov dosegel najvišjo

vrednost po drugi svetovni vojni oziroma odkar obstajajo zgodovinski podatki. Ocenjujemo, da se bo posek v letih 2012 in 2013 zaradi visokih odkupnih cen vseh sortimentov ter povečevanja rabe lesnih goriv v gospodinjstvih še povečeval.

Povprečna cena za hlodovino iglavcev je v letu 2011 tako pri izvozu kot tudi pri uvozu znašala 91 EUR/m³, kar je tako pri uvozu kot tudi pri izvozu za 10 % več kot leto prej. Dosežene odkupne cene na domačem trgu (franko kamionska cesta) so v povprečju dosegle za hlodovino iglavcev 66 EUR/m³ (8 % več kot v letu 2010) ter za les za kurjavo 40 EUR/m³ (21 % več kot v letu 2010).

Cene hlodovine iglavcev so bile v prvem polletju 2012 višje za 6 % glede na enako obdobje v letu 2011; odkupne cene so se zvišale v vseh kategorijah lesa za celulozo in plošče ter drugega industrijskega lesa. Cene hlodovine listavcev so na enaki ravni kot v enakem obdobju v letu 2011.

Izvoz okroglega lesa je v letu 2011 znašal 1.135.000 m³ in se je količinsko povečal za 34 %. Povečanje je bilo kot leto prej zopet najbolj izrazito pri hlodovini iglavcev (+57 %) in lesu za celulozo in plošče listavcev (+32 %). Uvoz v letu 2011 je bil v primerjavi z letom 2010 večji za 46 % in je znašal 448.000 m³. Glavni smeri izvoza sta Avstrija in Italija. Izvoz v ti dve državi se razlikuje po strukturi, saj se v Italijo izvažata predvsem les slabše kakovosti listavcev, v Avstrijo pa hlodovina iglavcev.

Na podlagi primerjave zunanjetrgovinskih podatkov ocenjujemo, da se bo izvoz okroglega lesa v letu 2012 povečal na okrog 1.300.000 m³, uvoz pa bo ostal na podobni ravni kot v letu 2011. Ocenjujemo, da se bo povečal predvsem izvoz hlodovine iglavcev in še posebej listavcev ter les za celulozo in plošče

Povečevanje obsega zunanje trgovine z okroglim lesom v letu 2011 in po oceni v letu 2012 dokazujejo nadaljevanje zmanjševanja predelave hlodovine ter zaradi povečevanja poseka ustvarjanje tržnih presežkov v vseh kategorijah okroglega lesa. V letu 2012 sprejeti "Aksijski načrt za povečanje konkurenčnosti gozdno-lesne verige v Sloveniji do leta 2020" opredeljuje ambiciozne cilje povečevanja količin v Sloveniji predelanega industrijskega lesa, predvsem hlodovine.

b) Raba lesa v energetske namene

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) je bil v letu 2006 delež lesa in druge trdne biomase na ravni primarne energije (PE) 19,8 PJ, kar je 6,5 % celotne razpoložljive PE, ki je znašala 307 PJ, v letu 2007 je bil ta delež 19,5 PJ (6,4 %; celotno: 307 PJ), v letu 2008 21,7 PJ (6,7 %; celotno: 324 PJ) in v letu 2009 20,9 PJ (7 %; celotno: 292 PJ). Bruto domača poraba energije na nivoju primarne oskrbe z energijo naj bi po zadnjih ocenah v letu 2011 znašala 305 PJ in naj bi bila za 2,4 % višja v primerjavi s predhodnim letom. Od tega naj bi bilo iz obnovljivih virov energije (z odpadki) proizvedenih 23 PJ (kar je za 4 % več kot v letu 2010).

Po podatkih SURS in izračunih GIS smo v letu 2010 za proizvodnjo elektrike in toplote v večjih energetskih sistemih porabili 180.181 t lesne biomase, v letu 2009 177.977 t, v letu 2008 pa 256.051 t. Občutno zmanjšanje porabe med leti 2008 in 2009 je posledica zmanjšane porabe lesne biomase v dveh največjih termoelektrarnah v Sloveniji (sosežig premoga in lesa) ter zmanjšanje rabe v industriji (predvsem lesno predelovalni industriji). Ocenjujmo, da se je trend zmanjševanja rabe lesne biomase v lesnopredelovalni industriji ustavil in bo ostal na podobni ravni tudi v prihodnjih letih.

Ocenjujemo, da se raba lesne biomase v gospodinjstvih med leti rahlo povečuje, na kar sklepamo iz povečevanja števila gospodinjstev, ki se ogrevajo z lesom. Delež gospodinjstev, ki ogrevajo stanovanje z lesnimi gorivi, ima naraščajoč trend – v letu 2005 je delež znašal 38,9 %, v letu 2010 pa že 42,7 % (SURS). Zadnji podatki SURS iz leta 2011 kažejo, da se je leta 2010 v slovenskih gospodinjstvih porabilo 1.314.000 ton lesnih goriv, med katerimi so prevladovala polena (1.269.000 ton), leta 2009 pa je poraba znašala 1.230.000 t, kar nakazuje, da se je poraba lesnih goriv povečala za več kot 6 %. Tako so gospodinjstva v letih 2009 in 2010 v energetske namene porabila okrog 1.700.000 m³ okroglega lesa (s skorjo). Okrog 80 % okroglega lesa izvira iz gozdov, 20 % sestavlja druga drevnina oziroma okrogli les iz negozdnih površin.

Proizvodnja pelet in briket je od leta 2006 dalje relativno konstantna. Po podatkih proizvajalcev pelet in briket je letna proizvodnja od 55.000 do 60.000 t. V letu 2011 je pričel obratovati nov proizvodni obrat pelet z manjšo kapaciteto (6.000 t), v letu 2013 naj bi začeli s proizvodnjo tudi dve večji peletirnici v Šoštanju in Krškem (obe z letno kapaciteto 60.000 t). To pomeni, da se bo proizvodnja lesnih pelet v Sloveniji v prihodnjih letih lahko potrojila in bo znašala okoli 180.000 t.

c) Certificirani lesni proizvodi

V Sloveniji so po sistemu FSC certificirani vsi državni gozdovi (244.000 ha) ter štiri večji zasebni lastniki gozdov s skupno površino 21.000 ha, ki so certificirani preko skupinskega certifikata. Skupaj je tako certificiranih 22 % gozdov.

Število podjetij s FSC certifikatom za sledenje certificiranega lesa (CoC), ki delujejo v vseh segmentih predelave lesa, še narašča. Podjetja pokrivajo vse segmente v gozdno-lesni proizvodni verigi. Struktura po dejavnostih nakazuje izvozno usmerjenost certificiranih podjetij. Podjetja se certificirajo zaradi ohranjanja izvoznih trgov, zahtev njihovih kupcev v oskrbovalni verigi ter v vse večji meri za dokazovanje, da so bili izdelki pridobljeni na zakonit način in da izvirajo iz trajnostno gospodarjenih gozdov.

Nacionalna shema PEFC za certificiranje gozdov in sistema za opravljanje sledljivosti lesa je bila s strani Generalne skupščine PEFC potrjena leta 2007, vendar v Sloveniji še ni certificiranih gozdov po tej shemi. Certifikat za sledenje certificiranega lesa po sistemu PEFC ima relativno malo podjetij (skupaj 12), predvsem iz področja proizvodnje in predelave papirja ter trgovine in posredništva.

Zaradi Uredbe o zelenem javnem naročanju (2011) in zahtev iz Evropske Uredbe o lesu (EU Timber Regulation) ocenjujemo, da bo rast še naprej prisotna pri certificiranju sledljivosti lesa.

Znak za okolje Evropske unije («eco-label flower» oziroma »okoljska marjetica») ima zaradi zahtev kupcev, predvsem iz držav EU, največji slovenski proizvajalec papirja podjetje Vipap Videm Krško d.d. za 6 ekoloških proizvodov, ki izpolnjujejo zahteve za kopirne in grafične papirje.

d) Lesni proizvodi z dodano vrednostjo

Slovenska industrija pohištva je imela v letu 2011 skupno 325 milijonov evrov prihodkov iz prodaje, kar je za 12 % manj kot v letu 2010. Sektor proizvodnje pohištva je poslovno leto zaključil z neto čisto izgubo v višini 19,7 milijonov EUR. Proizvodnja pohištva je beležila padec proizvodnje za 8,2 indeksne točke (indeks 100 – leto 2005) in s tem pristala na ravni 40-ih % glede na leto 2005. V proizvodnji pohištva C31 je delež čistih prihodkov od prodaje

na tujih trgih v strukturi čistega prihodka iz prodaje lani znašal 44,1 %. Najbolj intenzivne destinacije izvoza pohištva so bile Nemčija, Italija, Hrvaška in Avstrija.

V prvi polovici leta 2012 je prihodek od prodaje pohištva (dejavnost C 31) glede na prvo polovico leta 2011 nižji za 13,3 %, vrednost proizvodnje v enakem obravnavanem obdobju se je znižala za 14,6 %.

Nasprotno je opaziti pozitivne rezultate iz poslovanja pri dejavnosti 16.230 Stavbno mizarstvo in tesarstvo, ki zajema proizvodnjo lesenih montažnih objektov, stavbnega pohištva (okna, vrata, stopnice ...) ter lepljenih nosilcev tramov in ostrešij. V letu 2011 je ta segment posloval z neto dobičkom, ki je bil za 83 % višji kot v letu 2010. V strukturi vrednostne prodaje področja 16.230 imata največji delež proizvodnja oken in vrat (55 %), sledi proizvodnja lesenih montažnih objektov s 34 % deležem vrednostne prodaje.

Proizvodnja inženirskih lesnih proizvodov za gradbeništvo zajema v Sloveniji proizvodnjo lepljenih lesenih nosilcev (GLULAM) z letno proizvodnjo okrog 10.000 m³. Leseni lepljeni nosilci se uporabljajo pri lesenih montažnih stavbah in gradbenih inženirskih objektih (mostovi, hale ...).

Kljub razmeroma majhnemu deležu lesenih stanovanjskih stavb, ki naj bi po popisu prebivalstva (l. 2002) znašal 3 %, se relativni obseg gradnje lesenih stanovanjskih objektov še krepi. V letu 2011 se je prodaja lesenih hiš slovenskih proizvajalce povečala za 8 % (po površini). V zadnjih petih letih se je prodaja lesenih hiš na domačem trgu stabilizirala na tržnem deležu od 7 % do 8 %. Nad 50 % lesenih hiš se je izvozilo, pri čemer je glavni izvozni trg Italija. Slovenski proizvajalci so bili v letu 2011 vrednostno največji izvozniki lesenih montažnih stavb v Italijo.

Zaradi okoljskih in bivanjskih prednosti lesa kot gradbenega materiala se krepi gradnja lesenih stavb za vrtce, šole in druge javne objekte, kar je tudi v skladu z usmeritvami politike zelenih javnih naročil.

e) Žagan les iglavcev

Obseg proizvodnje žaganega lesa iglavcev ostaja na nizki ravni in se še naprej znižuje. Dejavnik majhnega obsega proizvodnje žaganega lesa ostaja negativno gibanje obsega del v gradbeni dejavnosti, še posebej v segmentu gradnje stanovanjskih objektov. Dodatno je zmanjševanje obsega proizvodnje žaganega lesa iglavcev poleg stečajev podjetij posledica tudi neugodne strukture žagarskih obratov po velikosti, zaradi česar le ti težko konkurirajo modernim obratom velikih kapacitet v sosednjih državah. Zmanjševanje obsega proizvodnje žaganega lesa se zrcali tudi v rasti izvoza hlodovine iglavcev. Večina izvoza žaganega lesa iglavcev izvira iz Avstrije in se izvozi prek Luke Koper v Afriko in na Srednji Vzhod. Ocenjene količine izvoza žaganega lesa iglavcev slovenske proizvodnje v sosednje države (Hrvaška, Italija in Avstrija) so se v letu 2011 količinsko zmanjšale za 5 %, v letu 2012 ocenjujemo novo zmanjšanje v višini 4 %.

f) Žagan les listavcev

Leto 2011 in prvo polovico leta 2012 so zaznamovali stečaji lesnopredelovalnih podjetij, predvsem v segmentu izdelave masivnega pohištva iz listavcev. Zmanjšano povpraševanje na domačem in tujem trgu je v zadnjem obdobju še posebej izrazito pri bukovini, ki je najbolj pod udarom zaradi posledic težav v pohištveni industriji. Izvoz se je količinsko v letu 2011 povečal za 2 %, uvoz pa za 9 %. Za leto 2012 ocenjujemo, da bo izvoz količinsko nižji za 5 %, uvoz pa nižji za 7 %.

Glavni izvozni trg ostaja Italija, ki ima 80 % delež v izvozu žaganega lesa listavcev ter 90 % delež v izvozu žaganega lesa bukovine.

Proizvodnja, uvoz in izvoz žaganega lesa iz tropskih drevesnih vrst so po količinah in vrednostih majhni. V letu 2011 je znašal uvoz tropskega žaganega lesa 2.100 m³, izvoz pa 900 m³.

g) Lesne plošče (vključujejo tudi furnir)

Industrija lesnih plošč je izrazito izvozno orientirana v vseh segmentih lesnih plošč. Poraba lesnih plošč se je v letu 2011 zmanjšala, kar je posledica zmanjševanja proizvodnje pohištva

ter padca gradbene aktivnosti. Ocenjujemo, da se bo trend zmanjševanja porabe nadaljeval tudi v letošnjem letu.

Slovenija še vedno sodi med države z največjo porabo ivernih plošč na prebivalca v EU 27. Poraba ivernih plošč, in še posebej OSB plošč, je v veliki odvisnosti od obsega gradenj stavb in posledično tudi porabe stavbnega pohištva ter notranjega pohištva. V Sloveniji poraba ivernih plošč nakazuje predvsem obseg proizvodnje pohištva. V letu 2011 smo porabili za proizvodnjo pohištva in v gradbeništvu 186.000 m³ ivernih plošč (vključno z OSB ploščami). Poraba ivernih plošč se je glede na leto 2007, ko je znašala dobrega četrta milijona kubičnih metrov, v zadnjih letih znižala za več kot 30 %. Tudi v letu 2012 ocenjujemo nadaljevanje zniževanja porabe ivernih plošč predvsem kot posledico zmanjševanja obsega proizvodnje pohištva.

Prevladujoči delež ivernih plošč, ki se porabijo v Sloveniji, izvira iz uvoza, ki je bil v letu 2011 količinsko manjši za 7 % glede na preteklo leto. Največ ivernih plošč količinsko uvozimo iz Avstrije (45 %), sledijo Italija, Češka in Hrvaška. Izvoz je količinsko v letu 2011 beležil 7 % padec. Slovenija je v letu 2011 izvozila 46 % ivernih plošč v države nekdanje Jugoslavije, izvoz v Italijo se je količinsko znižal za 72 %. Edini slovenski proizvajalec je od julija 2012 zaradi insolventnosti v prisilni poravnavi, ki predvideva ukinitve proizvodnje ivernih plošč.

Poraba vlaknenih plošč se v Sloveniji giblje v zadnjih letih med 50.000 m³ in 60.000 m³. Večina vlaknenih plošč, ki se porabijo v Sloveniji, izvira iz uvoza. Uvoz vlaknenih plošč je bil v letu 2011 količinsko nižji za 2 % kot v letu 2010, ocenjujemo, da se bo uvoz vlaknenih plošč v letu 2012 količinsko še zmanjšal. Največ vlaknenih plošč uvozimo iz Nemčije (34 %), Italije (26 %) in iz Avstrije (22 %). Izvoz vlaknenih plošč je bil v letu 2011 enak kot v letu 2010, ocenjujemo, da bo izvoz vlaknenih plošč v letu 2012 količinsko ostal na enaki ravni. Izvoz je količinsko orientiran na Italijo (46 %), Nemčijo (12 %) in države nekdanje Jugoslavije (19 %).

Slovenski proizvajalec vlaknenih plošč po suhem postopku (MDF), podjetje Lesonit d.o.o., ki je del skupine Fantoni, ima za dodajanje vrednosti slovenskemu lesu pomembno vlogo, saj večina lesa v njihovi proizvodnji izvira iz Slovenije. Z uporabo moderne tehnologije proizvajalca opreme Siempelkamp proizvajajo predvsem tržno zelo zanimive specialne tanke MDF plošče debeline 1,5 mm do 4,5 mm s širokim spektrom uporabe (pohištvena industrija, proizvodnja stavbnega pohištva), ki se v večini izvozijo.

Proizvodnja rezanega furnirja se je v obdobju 2009-2011 v primerjavi z obdobjem 2004-2006 zmanjšala za tretjino. Večina surovine izhaja iz uvoza (nad 90 %). V proizvodnji izrazito prevladuje bukovina, sledi hrastovina, plemeniti listavci ter druge drevesne vrste. V količinski prodaji prevladujejo izvozni trgi Evropske unije s 75 % deležem, sledi Slovenija s 15 % deležem, preostalo predstavlja izvoz izven Evropske unije (države nekdanje Jugoslavije) ter lastna predelava v okviru podjetij. Proizvodnja luščenega furnirja kaže v zadnjih letih podobno kot tudi v Evropi trend padanja obsega proizvodnje. Proizvodnja se je v obdobju 2009-2011 v primerjavi z obdobjem 2004-2006 zmanjšala za četrtno. Večina surovine izhaja iz Slovenije (nad 90 %), prevladuje bukovina, s postopkom luščenja se je predelalo tudi nekaj drugih drevesnih vrst (iglavci, topol). Večina proizvodnje luščenega furnirja (90 %) se je predelala v proizvode v okviru proizvajalcev luščenega furnirja. Slovenija je izrazit neto izvoznik furnirja, predvsem listavcev. V izvozu po količini (preračunano v m³) prevladuje furnir iz listavcev (86 %), sledi furnir iz tropskih drevesnih vrst (7 %) in furnir iglavcev (7 %). Izvoz se je v letu 2011 količinsko povečal za 16 %, v letošnjem letu ocenjujemo znižanje za 17 %. Glavne smeri izvoza furnirja so tako vrednostno kot tudi količinsko Italija, Avstrija in Nemčija. V uvozu (struktura glede na količino v m³) prevladuje furnir iz listavcev (95 %), sledi furnir iz tropskih drevesnih vrst (3 %) in furnir iglavcev (2 %). Uvoz furnirja se je v letu 2011 količinsko zmanjšal za 6 %, v letošnjem letu ocenjujemo znižanje za 25 %.

V proizvodnji vezanih plošč prevladujejo opazne trislojne vezane plošče iglavcev. Slovenski proizvajalec teh plošč, podjetje LIP Bled, je med petimi največjimi proizvajalci v Evropi. Proizvod slovenskih proizvajalcev so tudi vezane plošče iz furnirskih listov, izdelanih iz bukovine. Največji obrat za proizvodnjo vezanih plošč Sloveniji je v letu 2012 prenehal s proizvodnjo bukovih furnirskih vezanih plošč. Večina vezanih plošč (KN 4412) se izvozi na evropske trge (predstavljajo Italija, Nemčija, Švica in Avstrija). V letu 2011 je bil izvoz količinsko na enaki ravni kot leto prej, za letošnje leto ocenjujemo znižanje izvoza za 21 %. Uvoz je bil v letu 2011 na enaki ravni kot leto prej, tudi za letošnje leto ocenjujemo enak obseg uvoza.

h) Celuloza in papir

Obseg proizvodnje mehanske celuloze se zaradi investicij v tehnologije povečuje; v letu 2011 se je proizvodnja povečala za 50 %. Uvoz celuloze je bil v letu 2011 količinsko nižji za 6 %, izvoz celuloze je zanemarljiv.

Količinska proizvodnja papirja, kartona, lepenke in higienskega papirja se je v letu 2011 znižala za 4 % in je znašala 673.000 ton. Industrijska proizvodnja celotne panoge proizvodnje papirja in izdelkov iz papirja (C 17) je bila vrednostno v letu 2011 na podobni ravni kot v letu

2010 (indeks 100,7), enako velja tudi za vrednostno prodajo, ki je imela v letu 2011 šibko rast (0,4 %). V prvem polletju 2012 je celotna panoga Proizvodnja in predelava papirja (C 17) beležila padec vrednosti proizvodnje v višini 6 % glede na primerljivo obdobje v letu 2011.

Uvoz papirja, kartona, lepenke in higienskega papirja je bil v letu 2011 količinsko večji za 20 %, izvoz pa večji za 5 %. Za leto 2012 ocenjujemo podobno količinsko raven izvoza ter povečanje uvoza za 5 % glede na leto 2011.

i) Trg ogljika v gozdarstvu

Slovenija je pogodbenica Konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja in podpisnica Kjotskega protokola. V Kjotskem protokolu lahko Slovenija uveljavlja ponor -1,3 Gg ekv. CO₂/leto na račun povečevanja zalog ogljika v gozdovih, ki je posledica načrtnega gospodarjenja z gozdovi. Ocenjen ponor v letu 2010 za celotni sektor Raba tal, sprememba rabe tal in gozdarstvo (sektor poleg gozdarstva vključuje tudi kmetijsko rabo, naselja, mokrišča ter druga zemljišča) je bil -8,5 Gg CO₂ ekv. Neto emisija CO₂ v sektorju gozdnih zemljišč je znašala -11,1 Gg CO₂. Slovenija ne izvaja niti JI niti CDM projektov.

Slovenija mora v okviru Podnebno-energetskega svežnja EU do leta 2020 zmanjšati skupne izpuste za okoli 6 % glede na tiste v letu 2005. Pri tem mora zmanjšati izpuste iz sektorjev, ki so vključeni v sistem trgovanja s pravicami do izpustov (ETS), za 21 %. V sektorjih, ki niso vključeni v sistem trgovanja (ne-ETS), lahko poveča emisije za največ 4 % glede na njihove izpuste v letu 2005.

j) Inovativni lesni proizvodi

Proizvodnja kemikalij iz lesa ima v Sloveniji skoraj 100-letno tradicijo (predelava kostanjevega lesa), ki se v zadnjem obdobju intenzivno razvija v smeri iskanja in industrijske proizvodnje novih proizvodov. Industrijsko se kemikalije iz lesa uporabljajo v usnjarstvu, industriji (furfural, Na acetat trihidrat, ...), v zadnjem obdobju pa se novi ekstrakti uporabljajo v novih področjih uporabe, in sicer kot aditivi za prehrano živali, dodatki za enologijo ter prehranski dodatki za humane namene. Zadnji razvoj poteka v smeri proizvodov (ekstrakti z antioksidativnim delovanjem) za farmacevtsko industrijo.

Na podlagi raziskav in razvoja poteka pilotna proizvodnja utekočinjanja lesa ter raziskave možnosti industrijske rabe tega proizvoda.

5. Tabele

a) Ekonomski indikatorji

Pomembnejši kazalci	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
						Pomladanska napoved 2012		
Bruto domači proizvod (realne stopnje rasti, v %)	6,9	3,6	-8,0	1,4	-0,2	-0,9	1,2	2,2
BDP v mio EUR (tekoče cene in tekoči tečaj)	34.562	37.280	35.311	35.416	35.639	35.641	36.589	38.059
BDP na prebivalca, v EUR (tekoče cene in tekoči tečaj)	17.120	18.437	17.295	17.286	17.364	17.428	17.860	18.551
BDP na prebivalca po kupni moči (PPS) ¹	22.100	22.700	20.500	20.700				
BDP na prebivalca po kupni moči (PPS EU 27 = 100) ¹	88	91	87	85				
Bruto nacionalni dohodek (tekoče cene in tekoči fiksni tečaj)	33.828	36.232	34.593	34.894	35.050	34.841	35.774	37.222
Bruto nacionalni razpoložljivi dohodek (tekoče cene in tekoči fiksni tečaj)	33.601	35.871	34.344	34.940	35.165	34.884	35.860	37.236
Stopnja brezposelnosti, registrirana	7,7	6,7	9,1	10,7	11,8	12,9	13,5	13,3
Stopnja brezposelnosti, anketna	4,9	4,4	5,9	7,3	8,1	8,8	9,3	9,1
Produktivnost dela (BDP na zaposlenega)	3,4	1,0	-6,3	4,0	1,6	1,4	2,4	2,5
Inflacija ² , povprečje leta	3,6	5,7	0,9	1,8	1,8	2,0	1,8	1,9
Inflacija ² , konec leta	5,6	2,1	1,8	1,9	2,0	2	1,9	2,0
MENJAVA S TUJINO – PLAČILNO-BILANČNA STATISTIKA								
Izvoz proizvodov in storitev ³ (realne stopnje rasti, v %)	13,7	2,9	-17,2	9,5	6,8	1,4	5,4	6,1
Izvoz proizvodov	13,9	0,5	-18,1	11,0	7,7	1,3	5,8	6,5
Izvoz storitev	13,2	14,3	-13,7	4,1	3,6	1,7	3,7	4,3
Uvoz proizvodov in storitev ³ (realne stopnje rasti, v %)	16,7	3,7	-19,6	7,2	4,7	-1,6	4,9	5,5
Uvoz proizvodov	16,2	3,0	-20,8	8,0	5,7	-2,0	5,0	5,6
Uvoz storitev	19,7	8,2	-12,0	2,6	-1,4	0,7	4,3	4,6
Saldo tekočega računa plačilne bilance, v mio EUR	-1646	-2574	-456	-297	-168	226	423	588
- delež v primerjavi z BDP, v %	-4,8	-6,9	-1,3	-0,8	-0,5	0,6	1,2	1,5
Bruto zunanji dolg, v mio EUR	34.783	39.234	40.294	40.699	41.444	42.382 ⁵		
- delež v primerjavi z BDP, v %	100,6	105,2	114,1	114,9	116,3			
Razmerje USD za 1 EUR	1,371	1,471	1,393	1,327	1,392	1,320	1,322	1,322
DOMAČE POVPRASEVANJE – STATISTIKA NACIONALNIH RAČUNOV								
Zasebna potrošnja (realne stopnje rasti, v %)	6,1	3,7	-0,1	-0,7	-0,3	-1,2	0,2	1,5
- delež v BDP, v % ⁴	52,4	53,2	55,8	56,0	56,8	57,1	56,6	56,2
Državna potrošnja (realne stopnje rasti, v %)	0,6	6,1	2,9	1,5	-0,9	-3,5	-0,7	0,3
- delež v BDP, v % ⁴	17,3	18,1	20,3	20,8	20,6	19,8	19,3	19,0
Investicije v osnovna sredstva (realne stopnje rasti, v %)	13,3	7,8	-23,3	-8,3	-10,7	-1,5	4,0	3,0
- delež v BDP, v % ⁴	27,8	28,8	23,4	21,6	19,5	19,4	20,0	20,3
Vir podatkov: SURS, Banka Slovenije, Eurostat; preračuni in napovedi UMAR (Pomladanska napoved, marec 2012). Opombe: ¹ Merjeno v standardih kupne moči (PPS); ² Merilo inflacije je indeks cen življenjskih potrebščin; ³ Plačilnobilančna statistika (izvoz F.O.B. uvoz F.O.B.); z izračunom realnih stopenj je izločen vpliv medvalutnih sprememb in cen na tujih trgih; ⁴ Deleži v BDP so preračunani v tekočih cenah in fiksnem tečaju 2007 (EUR=239.64); ⁵ Konec aprila 2012.								

Vir: UMAR (Urad RS za makroekonomske analize in razvoj), Ekonomsko ogledalo št. 7–8, letnik XVIII, 2012.

b) Proizvodnja in zunanja trgovina

Product Code	Product	Unit	Historical data		Revised	Estimate	Forecast
			2010	2011	2011	2012	2013
1.2.1.C	SAWLOGS AND VENEER LOGS, CONIFEROUS						
	Removals	1000 m ³	1.180	1.297	1.297	1.328	1.359
	Imports	1000 m ³	10 #	14 #	16	6	6
	Exports	1000 m ³	257 #	377 #	403	502	533
	Apparent consumption	1000 m ³	933	935	910	832	832
1.2.1.NC	SAWLOGS AND VENEER LOGS, NON-CONIFEROUS						
	Removals	1000 m ³	272	284	284	277	295
	Imports	1000 m ³	35 #	49 #	41	31	31
	Exports	1000 m ³	93 #	117 #	113	161	177
	Apparent consumption	1000 m ³	214	217	212	147	149
1.2.1.NC.T	of which, tropical logs						
	Imports	1000 m ³	2 #	2 #	1	1	1
	Exports	1000 m ³	0 #	0 #	0	0	0
	Net Trade	1000 m ³	2	2	1	1	1
1.2.2.C	PULPWOOD (ROUND AND SPLIT), CONIFEROUS						
	Removals	1000 m ³	187	222	222	224	227
	Imports	1000 m ³	49 #	49 #	88	111	145
	Exports	1000 m ³	80 #	68 #	102	134	120
	Apparent consumption	1000 m ³	156	203	208	201	252
1.2.2.NC	PULPWOOD (ROUND AND SPLIT), NON-CONIFEROUS						
	Removals	1000 m ³	129	158	158	216	235
	Imports	1000 m ³	99 #	97 #	101	62	55
	Exports	1000 m ³	135 #	178 #	182	218	200
	Apparent consumption	1000 m ³	93	78	77	60	90
3 + 4	WOOD RESIDUES, CHIPS AND PARTICLES						
	Domestic supply	1000 m ³	436 C	457 C	396	390	379
	Imports	1000 m ³	506 C	611 C	611	523	400
	Exports	1000 m ³	516 C	656 C	656	579	550
	Apparent consumption	1000 m ³	426	411	351	334	229
1.2.3.C	OTHER INDUSTRIAL ROUNDWOOD, CONIFEROUS						
	Removals	1000 m ³	52	63	63	63	63
1.2.3.NC	OTHER INDUSTRIAL ROUNDWOOD, NON-CONIFEROUS						
	Removals	1000 m ³	21	27	27	26	28
1.1.C	WOOD FUEL, CONIFEROUS						
	Removals	1000 m ³	136	177	177	184	192
1.1.NC	WOOD FUEL, NON-CONIFEROUS						
	Removals	1000 m ³	968	1.160	1.159	1.078	1.107

Product Code	Product	Unit	Historical data		Revised	Estimate	Forecast
			2010	2011	2011	2012	2013
5.C	SAWNWOOD, CONIFEROUS						
	Production	1000 m ³	625	534 E	610	557	557
	Imports	1000 m ³	874	726	726	810	810
	Exports	1000 m ³	806	680	680	725	725
	Apparent consumption	1000 m ³	692	580	656	642	642
5.NC	SAWNWOOD, NON-CONIFEROUS						
	Production	1000 m ³	135	108 E	93	61	61
	Imports	1000 m ³	85	94	94	89	85
	Exports	1000 m ³	70	72	72	69	69
	Apparent consumption	1000 m ³	150	130	115	81	77
5.NC.T	of which, tropical sawnwood						
	Production	1000 m ³	0 E	0	0	0	0
	Imports	1000 m ³	1	2	2	3	3
	Exports	1000 m ³	0	1	1	1	1
	Apparent consumption	1000 m ³	1	1	1	2	2
6.1	VENEER SHEETS						
	Production	1000 m ³	20 C	14 C	29	25	23
	Imports	1000 m ³	10 C	9 C	9	7	7
	Exports	1000 m ³	18 C	21 C	21	18	16
	Apparent consumption	1000 m ³	11	2	17	14	14
6.1.NC.T	of which, tropical veneer sheets						
	Production	1000 m ³	1	1 E	1	1	1
	Imports	1000 m ³	0	0	0	0	0
	Exports	1000 m ³	1	1	1	1	1
	Apparent consumption	1000 m ³	0	0	0	0	0
6.2	PLYWOOD						
	Production	1000 m ³	100 C	87 C	81	73	73
	Imports	1000 m ³	23 C	22 C	22	22	22
	Exports	1000 m ³	67 C	63 C	67	53	53
	Apparent consumption	1000 m ³	56	46	36	42	42
6.2.NC.T	of which, tropical plywood						
	Production	1000 m ³	0 E	0 E	0	0	0
	Imports	1000 m ³	7	6	5	5	5
	Exports	1000 m ³	0	0	0	0	0
	Apparent consumption	1000 m ³	6	5	5	5	5
6.3	PARTICLE BOARD (including OSB)						
	Production	1000 m ³	130	130 N	130	100	0
	Imports	1000 m ³	164	152	152	139	189
	Exports	1000 m ³	104	96	96	81	30
	Apparent consumption	1000 m ³	190	186	186	158	159
6.3.1	of which, OSB						
	Production	1000 m ³	0 E	0 E	0	0	0
	Imports	1000 m ³	11	11	11	12	12
	Exports	1000 m ³	0	0	0	0	0
	Apparent consumption	1000 m ³	11	11	11	12	12
6.4	FIBREBOARD						
	Production	1000 m ³	110 C	120 C	120	120	125
	Imports	1000 m ³	54 C	53 C	52	52	52
	Exports	1000 m ³	119 C	119 C	119	119	124
	Apparent consumption	1000 m ³	45	54	53	53	53
6.4.1	Hardboard						
	Production	1000 m ³	0 E	0	0	0	0
	Imports	1000 m ³	13	11	11	8	8
	Exports	1000 m ³	5	4	4	5	5
	Apparent consumption	1000 m ³	9	8	7	3	3
6.4.2	MDF (Medium density)						
	Production	1000 m ³	110	120 N	120	120	125
	Imports	1000 m ³	37	37	37	39	39
	Exports	1000 m ³	114	115	115	114	119
	Apparent consumption	1000 m ³	33	42	42	45	45
6.4.3	Other fibreboard						
	Production	1000 m ³	0 E	0	0	0	0
	Imports	1000 m ³	4	5	4	4	4
	Exports	1000 m ³	0	0	0	0	0
	Apparent consumption	1000 m ³	4	5	4	4	4
7	WOOD PULP						
	Production	1000 m.t.	43 C	43 C	43	66	80
	Imports	1000 m.t.	211 C	198 C	198	204	204
	Exports	1000 m.t.	0 C	0 C	0	5	5
	Apparent consumption	1000 m.t.	254	241	241	265	279
10	PAPER & PAPERBOARD						
	Production	1000 m.t.	750 C	788 C	673	646	673
	Imports	1000 m.t.	260 C	307 C	307	319	302
	Exports	1000 m.t.	570 C	535 C	535	525	535
	Apparent consumption	1000 m.t.	440	559	445	440	440